

PEDAGÓGUSOK

LAPJA

LXVIII ÉVFOLYAM
A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE HÍRLAPJA ÉS HÍRLEVELE
2012. MÁRCIUS 10.
ALAPÍTVÁ: 1945-BEN

3.

NE HAGYJUK A GYENGÉBBEKET!

Március van, a tünde fény mind tovább járja csábtáncát az egyre hosszabbodó napokon. Ünnepek hónapja ez, például a nemzetközi nőnapé, és a nekünk, magyaroknak oly emlékezetes 1848-as forradalom és szabadságharc kezdetéé. Harcos történetek, harcos ünnepek. Harcos az egyenlőségért, a gyengébbért, az elesettek támogatásáért.

A nőnap megünneplésének kezdete a régmúlt homályába vész, ugyan ki gondol már az emberibb munkafeltételekért és magasabb fizetésért síkra szálló New York-i nőkre, a szociális és gazdasági jogaik kiszélesítéséért harcoló európai, vagy épp a cárt távozásra készítő oroszországi asszonyokra? Ám az 1911. év márciusát, az első nemzetközi nőnap megünneplését hiába követte minden évben a megemlékezés, hiába szelídült mára az ünnep a nők tiszteletét hirdető nappá, csak „második nem” maradt az asszonyoké, lányoké. Egy nőnek – még a nemzetközi nőnapot megteremtő Európában is – két hónappal kell többet dolgoznia, hogy annyit keressen, mint egy férfi. Átlagosan 16,4 százalék a jövedelemkülönbség a férfiak javára, hazánkban pedig még ennél is rosszabb: 21 százalék. Ráadásul minél magasabb beosztásról van szó, annál nagyobb egy nő fizetésbeli hátránya.

Annak ellenére így van ez, hogy a gyengébb nemnek akadnak támogatói az erősebbikből is. Ők azok, akik ismerik, tudják az alapigazságot: teljessé az teszi egy ember életét, ha nemtől, kortól, vallástól és minden, az életünket megosztó ideológiától függetlenül síkraszáll az egyenlőségért, nem hagyja magára a gyengébbeket, az elesetteket.

Kérdezhetné bárki, lehet-e, szabad-e a nőnapot és március 15-ét egy lapon említeni? Lehet? Kell! Ezeknek az ünnepeknek harcos elindítói az egyenlőségért szálltak síkra. A 48-as ifjak – „Egyenlőség, Szabadság, Testvériség!” jegyében fogant – 12 pontjában olyan követelések szerepelnek, mint a sajtó szabadsága, a cenzúra eltörlése vagy a törvény előtti egyenlőség polgári és vallási tekintetben, a közös teherviselés.

Sokan, nagyon sokan fogtak e forradalmi nap felragyogása után fegyvert, hogy érvényt szerezzenek mindennek, hogy megvédjék a gyengébbeket, az elesetteket. Lehet, személyükben elbuktak, de harcuk mégsem volt hiábavaló, mert az emberiség történelme során ez volt az az alfaparancs, ami mindig is előbbre vitte a világot.

Miért is jutott mindez az eszembe? Talán épp amiatt, hogy napjaink Magyarországon épp ez az alfaparancs látszik sérülni. S ami igazán szomorúvá teszi, hogy minden hangzatos kijelentés ellenére épp az oktatásban! Olyan felsőoktatási törvény irányítja, amelyik elsősorban a gazdagoknak teszi lehetővé, hogy diplomát szerezzenek, olyan köznevelési törvény, amelyik recentralizáló bujaságában épp annak mond ellent, hogy a gyengébbeket, az elesettebbeket gyámolítsa, olyan, amelyik a homályban bujkáló háttértanulmányok tanúsága szerint fiatalok tízezreit löki a semmibe, tanítók, tanárok lába alól húzza ki a talajt örökre. Olyan törvények, amelyek a fiskális politika igájába hajtják az oktatást, megkérdőjelezve ezzel a jövőt.

Március van. A tünde fény mind tovább járja csábtáncát az egyre hosszabbodó napokon. De mi, az egykori küzdők gyermekei ebben a nagy ragyogásban sem felejthetjük el az alfaparancsról: nem hagyhatjuk magukra a gyengébbeket, az elesetteket!

Millei Ilona

A TARTALOMBÓL:

A pedagógia szabadsága

Összegezve a leírtakat a tartalmi-tantervi szabályozásnak a köznevelési törvény által előírt, a NAT-2012 javaslatban konkretizált központosítása ellentétes a „NAT-evolúcióval”, a hazai hagyományokkal, „szembemegy” a nemzetközi folyamatokkal, a pedagógiai innováció halálát jelenti. (Vass Vilmos oktatáskutató) **4-5. oldal**

A NAT küldetése és feladatának újradefiniálása

A Nemzeti alaptantervről van szó, és ha ezt a kifejezést megnézzük, akkor nemzeti, tehát Magyarországra vonatkozik, és tanterv a vége. Nyilván ahhoz, hogy egy jó munkát tudjunk végezni, ahhoz tervet kell készíteni. (Réthelyi Miklós miniszter Nefmi) **9. oldal**

Ki vállal ma iskolaigazgatói megbízatást?

Az új nemzeti köznevelési törvény megalkotása jó lehetőséget biztosított az intézményvezetők helyzetének, szerepének újragondolására. Sajnos ezzel a lehetőséggel nem éltek a törvényalkotók. (Somogyi László igazgató) **13. oldal**

Pedagógusok ezrei kerülnek az utcára

A második legnagyobb spórolási tétel a gyermeklétszám fogyásából adódó pedagógusszámcsökkenés. Ez 4183 tanárt érint, és több mint 52 milliárd megtakarítást jelent. Megtakarítást remél a tárca a felső tagozatos osztályok összevonásából és a szakiskolák hároméves, duális rendszerre való áttállításából is. A tervezet szerint 633 feladatellátási hely szűnik meg, több mint 50 ezer gyerek kerül át más intézménybe, és közel 3 ezer pedagógus kerül az utcára. A megtakarítás 2015-ig közel 28 milliárd forint. **18. oldal**

Vitray Tamás titka

Az iskola ma már egyetem, Vitray pedig így pontosít: „Egyetemi tanár volnék, Mádl Ferenc által kinevezve.” A kérdésre pedig, hogy milyen a jó pedagógus, csak annyit mond: „Nem tudom, hogy milyen. Egyszerűen csak ember. Ha ember, akkor van kulcsa más emberek lelkéhez, szelleméhez.” (Vitray Tamás) **19. oldal**

Forráshiány miatt szakadozott az iskolaháló

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkózását segítő, modellértékű iskolai és iskolához kapcsolódó innovatív programok támogatására kiírt, 275,5 millió forintos pályázatról döntött a KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Allamtitkársága. Az „Iskola-háló” néven is ismert programra 114 érvényes pályázat érkezett be, melyekből összesen 26-ot részesített támogatásban az államtitkárság.

A kiírás szükségességét és népszerűségét mutatja, hogy a felhívásra összesen 126 pályázat érkezett be, melyekből 114 volt érvényes összesen 1,867 milliárd forintos forrásigénnyel, ami majdnem hétszerese az erre a programra rendelkezésre álló összegnek. Kevés kivételtől eltekintve a pályázatok nagy részét forráshiány miatt kellett elutasítaniuk. Ezért *Balog Zoltán* államtitkár úgy döntött, hogy az eredeti tervnél korábban, várhatóan még márciusban kiírásra kerül az a több milliárd forintos uniós forrású pályázat, amelyben lehetőség van az Iskola-háló projekttel ismét pályázni, és amelyet az eredeti tervek szerint csak 2012 második félévében hirdettek volna meg. Így a most forráshiány miatt elutasított intézmények hamarosan újból lehetőséget kapnak pályázat beadására annak érdekében, hogy már a 2012/13-as tanévben megvalósíthassák programjaikat.

(Forrás: *OrientPress Hírügynökség*)

A felsőoktatás reformja ellen tüntettek a cseh egyetemisták

A cseh felsőfokú oktatási reform tervezetének átdolgozását követelte mintegy 10 ezer egyetemista február 29-én Prágában. A prágai tüntetést, amelyre a Nyugtalanság hete elnevezésű tiltakozó akció keretében került sor, a csehországi diákszervezetek központja szervezte meg. A diákok azt követelik, hogy a kormány ne fogadja el a felsőoktatási reform tervezetét, s azt adja vissza átdolgozásra a szakminiszternek. Az egyetemi oktatók jelentős része szintén ezt követeli, s ezért támogatja a diákok tiltakozását. A diákság és az egyetemi oktatók nagy része is elutasítja egyebek között a tandíj tervezett bevezetését, az egyetemi szervek hatásköreinek módosítását, és attól tartanak, hogy az új szabályok lehetőséget adnak a kereskedelmi szférának az egyetemek életébe való beavatkozásra. Csehországban a közoktatási rendszeren belül összesen 28 egyetem és főiskola működik. A diákok száma több mint 300 ezer.

(MTI)

Columbo finanszírozza öt diák egyetemi tanulmányait

Hárommillió dollárt hagyott *Peter Falk*, a Columbo-sorozat tavaly nyáron elhunyt sztárja a Kaliforniai Egyetem Los Angeles-i intézményére (UCLA). Az adományt egy ösztöndíj létrehozására fordítják, amely a színész és felesége, *Shera* nevét viseli. Falk 83 esztendőskorában hunyt el tavaly júniusban. A Broadwayt is meghódító filmsztár legismertebb szerepét, Columbo hadnagyot a televízióban játszotta számos évadon át. A briliáns elméjű, folyton gyűrött ballonkabátban járó Los Angeles-i nyomozó alakításáért négy Emmy-díjat is kapott. Az ösztöndíjból először öt diák részesül, akik 2012 őszén kezdik meg tanulmányaikat a UCLA-n. Tandíjukat négy évig fedezi a Shera and Peter Falk Lt. Columbo Memorial Scholarship Fund. Az egyetem elsősorban olyan diákokat akar támogatni, akik zenét tanulnak, mozgássérültek vagy leszereltek a hadseregből.

Olcso vonatjegy közalkalmazottaknak

Még márciusban is hozzájuthatnak a közszférában dolgozók az utazási kedvezményhez szükséges utalványaikhoz. Ezek felhasználási szabályai nem változtak az elmúlt évekhez képest. A kedvezmények további gördülékeny igénybevétele érdekében a MÁV honlapján már megtalálható a letölthető dokumentumok között a 2012. évi, továbbá egy keltezés megjelölése nélküli utazási utalvány, amely a vonatkozó kormányrendeletben meghatározott adatokat tartalmazza. A jogosultak ennek a nyomtatványnak a megfelelő kitöltésével és a munkáltató általi érvényesítésével vehetik igénybe a félárú menetjegyvásárlás lehetőségét. Az igénybevétel feltétele, hogy a kiállított utalvány a szükséges adatokat tartalmazza, illetve az intézmény eredeti bélyegzőle nyomatával és az erre jogosult személy eredeti, cégszerű aláírásával el legyen látva. Az utalvány továbbra is változatlanul 12 metertérti, 50 százalékos kedvezményű utazást biztosít a MÁV-START Zrt. járatain. A 2011-ben kiadott utalványok 2012. március 31-ig használhatók fel. Az utalványt – záradékolás céljából – a menetjegy vásárlásakor át kell adni a pénztárosnak vagy jegyvizsgálónak, ennek elmulasztása esetén a jegyvizsgálatkor pótdíjat számít fel a vasúttársaság.

Kilencven embert rúgtak ki a Debreceni Egyetemről

Fábián István, az intézmény rektora erről február 14-én beszélt a Kossuth Rádióban. Elmondta, hogy 2,3 milliárd forintos állami támogatást vontak el tőlük azután, hogy a kormány elfogadta a 2012-re vonatkozó felsőoktatási felvételi keretszámokat. Beszélt arról is, hogy a források csökkentéséről hozott döntés miatt kényszerülnek megválni csaknem 90 dolgozójuktól. Hivatalosan csak február 15-én értesítette az érintetteket a Debreceni Egyetem.

Alkotó pedagógusok jelentkezését várjuk!

Sorsunk – mint minden emberé – az idő mélységesen mély kútjának vizébe merül. Ám élnek köztünk pedagógusok, akik munka után alkotnak, és akik az alkotás által kiteljesedve teszik szebbé mindennapjainkat. A Pedagógusok Lapja szívesen bemutatja őket és alkotásaikat is. Kérjük, hogy műveiket, rövid önéletrajzukat a milleii@pedagogusok.hu e-mailre vagy a Budapest 1417, Pf. 11 postacímre küldjék. A borítékra írják rá: „Alkotó pedagógusok”.

OLVASD, ÉS ADD TOVÁBB!

A Pedagógusok Lapja évi előfizetési díja 5 százalék áfával 4500 forint. Az intézmények banki átutalással (számlaszám: 11707024-20100456) fizethetnek elő, az egyéni érdeklődőknek csekket postázunk.

Az egész oldalas hirdetés (A/4-es formában, fekete-fehérben) 120 000 forint, a féloldal 60 000, a negyedoldal 30 000 forint. Az apróhirdetés szavanként 60 forint. Minden egyes díjtételt 27 százalékos áfa terhel. A hirdetések beküldésének határideje: a megjelenési hónap 3. napja.

PEDAGÓGUSOK LAPJA

A Pedagógusok Szakszervezetének hírlapja és hírlevele

Főszerkesztő: **Millei Iлона**

Technikai szerkesztő: **Márfiné Bécci Erika**

Szerkesztőség: 1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Telefon/fax: 322-8464

Levélcím: 1417 Budapest, Postafiók 11

Kiadja: A Pedagógusok Szakszervezete Országos Irodája
1068 Budapest, Városligeti fasor 10. Központi telefon: 322-8452-től 56-ig

Felelős kiadó: **Galló István elnök**

Internet: www.pedagogusok.hu; E-mail: pedlap@pedagogusok.hu

Terjeszti: A Pedagógusok Szakszervezete. Évi előfizetési díj: 4500 Ft

Index: 26651 ISSN 0133-2260

A PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE ELUTASÍTTJA AZ ÚJ NEMZETI ALAPTANTERVET

A Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) elutasítja a Nemzeti alaptantervet, és követeli, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvényben deklarált intézményi-szakmai önállóságot a kormány valós tartalommal töltsse meg – áll a PSZ nyilvánosságra hozott állásfoglalásában. A miértekre az alábbiakban kapnak választ olvasóink.

A PSZ álláspontja szerint a nyilvánosságra hozott Nemzeti alaptanterv (NAT) hűen tükrözi azt a folyamatot, amely végbemegy ma a közoktatás területén. Ennek lényege a totális központosítás. Ezért a szakszervezet elutasítja a Nemzeti alaptantert, mivel az kiteljesíti az iskolák végrehajtói szerepét.

A szervezet szerint a NAT az iskolai oktatás folyamatát nem határozza meg, mivel a nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján az iskolának nincs más joga és kötelessége, mint az állam által kiadott kötelező kerettantert helyi tantervként beemelni a pedagógiai programjába, és azt végrehajtani. A köznevelésről szóló törvény ugyan deklarálja az iskola szakmai önállóságát, de a valóságos mozgásteret csupán a kötelező tanítási órák 10 százalékában enged meg. A NAT tervezetében a tananyag mennyisége indokolatlanul nagy, ami azt a veszélyt rejti magában, hogy az ismeretanyag elsajátítására helyeződik a hangsúly, és az így megszerzett tudás alkalmazására az időkorlátok miatt nem lesz lehetőség. A PSZ fontosnak tartja a mindennapi testnevelés és művészeti nevelés bevezetésének szándékát, azonban aggályos a tanulók óraszámának a növekedése, valamint az, hogy a tárgyi-személyi feltételek

ennek megvalósításához nem állnak rendelkezésre.

Mivel a NAT központilag határozza meg minden iskola nevelési céljait, a PSZ szerint egyrészt az a szerepe, hogy kormányzati felhatalmazást adjon a tantervkészítőknek az állami ideológia tantervi utasításba öntésére, másrészt hogy jogi alapot adjon a szakfelügyelőnek arra, hogy a pontosan meg nem határozható, nem értelmezhető állami elvárásokat számon kérje az iskolán, a pedagógusokon. A nevelési célkitűzésekben megfogalmazott kötelező erkölcsant vagy hit- és erkölcsant ebben a formájában a PSZ elutasítja. Az erkölcsi nevelés az intézmények pedagógiai programjában eddig is hangsúlyos szerepet kapott, nem életszerű, hogy ezt most tanóra keretében teszik kötelezővé. 1990 óta a közoktatási intézményekben a szülők kérésére meg kellett szervezni a fakultatív hit- és vallásoktatást. Ez a megoldás nem sértette a szülők vallási, világnézeti meggyőződését. Ennek a jó gyakorlatnak a megváltoztatását a PSZ nem támogatja. Már csak azért sem, mert a hit- és erkölcsant kötelezővé tétele erőteljes ideológiai törekvést sugall.

A PSZ úgy véli, a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem ad felhatalmazást az iskolának arra, hogy elkészítse

saját nevelési programját, és abban meghatározza saját nevelő- és oktatómunkája pedagógiai elveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárását, a személyiségfejlesztéssel és a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait, az iskola tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységét, a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet. Nem ad lehetőséget az egyén, a személyre szabott tanulási útvonal kialakítására. A központosítás gátja lesz a pedagógiai innovációnak.

Ezért a Nemzeti alaptanterv szövegét nem érdemes elemezni, feltárni azokat az ellentmondásokat, amelyek megtalálhatók a szövegben. Nem érdemes azt sem vitatni, hogy vannak olyan részeit, amelyek kiállják a szakmai kritikát. Maga a Nemzeti alaptanterv egésze az, amely nem fogadható el, mivel nem arra vállalkozik, hogy segítsen az iskolának abban, hogy pedagógiai tevékenységét hozzáigazítsa a rábízott gyermekek családi, szociális, kulturális körülményeihez, hogy megtalálja a gyermekek személyiségének lehető legteljesebb mértékű kibontakoztatásához vezető utat, hogy felkészítse a tanulókat a társadalmi folyamatok megértésére, ismereteik folyamatos megújítására, az egész életen át tartó tanulásra.

Eötvös József- emlékérem kitüntetést kaptak

A PSZ Kecskemét Városi Bizottságától

BRONZ FOKOZAT: **Bogdányiné Pigniczki Erzsébet** (Kecskemét), tanár, alapszerv. titkár; **Csernáné Zaliczai Sára** (Városföld), tanító, alapszerv. titkár; **Domokosné Bíró Éva** (Kecskemét), tanár, alapszerv. titkár; **Fülöp Péter** (Kecskemét), tanár, nyugdíjba vonuló tanár; **Kurainé Égert Magdolna** (Kecskemét), óvónő, alapszerv. titkár; **Schiffer Ernőné** (Kecskemét), tanító, nyugd. alapszerv. titkár; **Schóber Ottó** (Kecskemét), nyugd. igazgató.

Agóra a magyar oktatásért

A magyar oktatási rendszer széles körű társadalmi dialóguson alapuló, választási ciklusokon átívelő fejlesztési koncepciójának megfogalmazását tűzte zászlajára az Agóra Oktatási Kerekasztal. Az ehhez csatlakozó 16 szakmai és szakszervezeti tömörülés – köztük a Hálózat a Tanszabadságért, a Magyar Pedagógiai Társaság, a Magyar Szakképzési Társaság, vagy épp a Pedagógusok Szakszervezete és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete – együttműködésre hívja azokat az oktatással foglalkozó szakembereket, tanulókat, szülőket és laikusokat, akik a magyarországi közoktatási rendszer modernizációjáért tenni kívánnak. Ahogy *Trencsényi László*, az MPT ügyvezető elnöke, a HAT egyik alapítója megjegyezte, az Agóra arra kísérelt, hogy az oktatás fejlesztéséért – a 80-as évek végére jellemző konszenzushoz hasonlóan – személyig hatoló párbeszéd induljon.

Fábry Béla tanár, szintén a HAT egyik alapítója elmondta: az Agóra Oktatási Kerekasztal munkájában való részvételhez regisztrálni kell. Ezzel kapcsolatban az agora.2012.03@gmail.com e-mail címen lehet. A jelentkezési határidő 2012. március 23.

Galló Istvánné, a PSZ elnöke kifejtette, a szakszervezet azért csatlakozott az Agóra Oktatási Kerekasztalhoz, mert azt tapasztalta, az elmúlt 1,5 év változtatásai rossz irányba vitték az oktatást, mivel a szakma nagy szürkeállománya ez ügyben nem hallgattatott meg. Erre a kerekasztal mellett lehetőség nyílik majd. Ha a szakmai konszenzus 2014-re létrejön, az elkészült anyagból a különböző pártok is meríthetnek oktatáspolitikájukhoz. Az Agóra lehetőséget kínál arra, hogy az oktatás a jövőben ne legyen párpolitikai kérdés.

Vass Vilmos

A PEDAGÓGIA SZABADSÁGA

„Nem a tanterv kormányozza az iskolát,
hanem a körülményekkel számoló nevelési terv.”
(Kiss Árpád)

Bevezetés

Kiss Árpád fenti gondolata egy olyan pedagógiai világ üzeneteként fogható fel, amelyben a szabadság és a bizalom kulcsfontosságú. Az iskola pedagógiai programjának (alapelvek, célok, filozófia, profil) meghatározása, a helyi társadalom tagjaival történő megvitatása és egyeztetése, a tanítási módszerek megválasztása és a tanulók igényeihez, érdeklődéséhez „szabása”, valamint a tanulás-szervezési technikák széles repertoárjából történő szakmai választás a pedagógiai szabadság progresszív következménye. Mindez azért valósulhat meg a gyakorlatban, mert az oktatásirányítás megbízik a szakmában, a pedagógiát professzionának tekinti, ezért a legfontosabb döntéseket (lásd fent) az iskolához (a vezetőkhöz, a pedagógusokhoz és a tanulókhöz) delegálja. Nincs ez másként a tantervekkel kapcsolatban sem. Melyek ezek a legfontosabb tantervi döntések? Mindenekelőtt az iskolák pedagógiai programjának és helyi tantervének a megtervezése, az alapvető nevelési és oktatási célok, értékek meghatározása, az ehhez szervesen igazodó tantárgystruktúra és óraszámok tudatos összeállítás, a tananyag kiválasztása és elrendezése, a tanítási módszerek és a tanulás-szervezési technikák, valamint a fenti pedagógiai-szakmai döntésekhez illeszkedő személyi és tárgyi feltételek, értékelési funkciók végig gondolása. Kétségek nélkül nemes, ám nem könnyű feladat. Egy szakmának fel kell nőnie ezekhez a döntésekhez, a szabadsággal és a bizalommal tudni kell élni.

Hazánk pedagógiai fejlődéstörténetében örvendetes, hogy ezek a változások már az 1970-es évek elején elindultak. Ez nem véletlen, hiszen egyrészt mind tantervi, mind mérési-értékelési területen ekkor kerültünk közelebb a világhoz, ismertük meg a nemzetközi folyamatokat. Másrészt a hazai, egységes, monolit, „szürke” iskolarendszer sokszínűvé vált, ekkor kezdődtek el a pedagógiai kísérletek és a tartalmi-módszertani innovációk (projektek, képességfejlesztő programok, csoportmunka, differenciálás, alkotókörök). Tantervi szempontból jelentős mérföldkő volt 1971-ben a svédországi Grannában megrendezett nemzetközi tantervelméleti konferencia, ahol hazai oktatáskutatók megismerkedtek *Ralph Tyler* curriculum-elméletével (1949) és *Benjamin Bloom* követelménytaxonómiáival (1956). Tyler több szempontból is megváltoztatta a korábbi évszázadok tantervertelmezését.

A tanterv többé már nem pusztán a taní-

tás terve, a célok, a tananyag és a módszerek „háromszöge”, hanem előtérbe helyezi a tanuló érdeklődését, és a tanuláspszichológia kutatási-fejlesztési eredményeire épít. Összegezve, a tyleri elmélet ma már alapját képezi a tanulás- és tanulóközpontú tantervi paradigmának. *Hilda Taba* szavaival élve (1962!), a tanterv a tanulás terve, amely alapján változtatta meg a tantervi tervezés, fejlesztés és értékelés korábbi logikáját és funkcióját. Bloom követelményrendszere jól egészítette ki Tyler elméletét, hiszen meghatározta és rendszerezte a legfontosabb követelményszinteket.

Térjünk vissza néhány pillanat erejéig a svédországi konferencia legfontosabb üzeneteihez és következményeihez. Első megközelítésben az egyik fontos üzenet az volt, hogy megváltozott a korábbi tantervertelmezés, és a curriculum valójában egy program, ami a fejlesztés folyamatában (folyamatterv) és a tanári, majd később a tanuló tevékenységekben (tevékenységterv) gondolkodik. Ez utóbbi kézenfekvő tendencia, hiszen mint azt korábban láttuk, előtérbe kerül a tanulás és a tanuló. Második megközelítésben azonban még ennél is többről van szó. Nevezetesen a curriculum nem egyszerűen egy elmélet, különösen nem egy a sok tantervi fogalom között, hanem szemlélet. Ennek két fontos eleme van, egyrészt a tananyag kiválasztása és elrendezése összekapcsolódik a tanítás-tanulással, másrészt a tervezés a céloktól az értékelésig, a tartalomtól a feldolgozás stratégiáig, technológiáig tartó folyamat.

Az 1970-es évek elején a hazai szakemberek ott, a messzi Svédországban érezték valamit abból, ami a pedagógia szabadságának szerves alkotórésze, nevezetesen a tantervi tervezés iskolai világát, a helyi tantervek erejét. Nem meglepő, hogy a kor körülményeihez képest gyors lépések következtek, 1972-es párthatározat, 1978-as Nevelés és Oktatás Terve, 1980-ban a Magyar Tudományos Akadémia elkészítette a Műveltségkép az ezredfordulón című nagy hatású munkáját. Ennek az „előkészítő” szakasznak volt a megkoronázása az 1985-ös ún. autonómiatörvény, amely legitímálta az előző évtized iskolakísérleteit, innovációs törekvéseit, és jogilag is létrehozta a lehetőségét egy sokszínű, demokratikus oktatási rendszer megteremtésének. Érdekes még néhány pillanatig az 1978-as Nevelés és Oktatás Tervénél elidőzni, hiszen ez volt az első olyan hazai tanterv, amelyben már markánsan megmutatkoznak a curriculumelmélet jellemzői. Nevezetesen a tananyag és a

követelményrendszer differenciálása, gondoljunk csak a törzsanyag-kiegészítő anyagra és az optimum- és minimumkövetelményekre. Ugyanakkor az 1985-ös, ún. autonómiatörvény az iskolai innovációk erősítése mellett a tartalmi-tantervi szabályozást is megváltoztatta. A korábbi, erőteljesen tanterv-utasításos, központi szabályozás érezhetően „felpuhult”, ráadásul a nemzetközi folyamatokhoz igazodva elkezdődtek a Nemzeti alaptanterv munkálatai.

A „NAT-evolúció”^[1]

Báthory Zoltán szerint a „NAT-evolúció” „A Nemzeti alaptanterv megalkotásának, bevezetésének és felülvizsgálatának majd két évtizedes folyamata”. *Báthory* ezt a kifejezést a NAT Implementációs Bizottság 2007. évi februári ülésén használta először, ami élénk érdeklődést keltett először a bizottság, majd a szélesebb szakmai közvélemény körében. Szűkebb értelemben a három Nemzeti alaptanterv (1995, 2003, 2007) összehasonlításáról, közös és eltérő pontjainak az elemzéséről van szó. Tágabb értelemben arról a szerves folyamatról, amely, mint láthattuk, 1971-ben kezdődött, és számos eredménnyel járt. A „NAT-evolúció” egyik, ha nem legnagyobb vívmánya a kétpólusú, decentralizált tartalmi-tantervi szabályozás mechanizmusa volt. Ez a központi és a helyi tantervek egyensúlyára, egyenlő mértékű szabályozó erejére épült. Nem meglepő ez a folyamat egy demokratikus rendszerváltás idején, hiszen törvényi és tantervi szempontból is legitimálnak azok az innovációs törekvések, amelyek egy pluralizálódó oktatási rendszer szerves velejárói. A „NAT-evolúció” a tartalmi-tantervi szabályozás decentralizáltságát támogatórendszerrel erősítette. Ezt a társadalom nagy része is támogatta, hiszen egy 2005-ben végzett közvélemény-kutatás adatai szerint a felnőtt lakosság 37 százaléka értett egyet azzal, hogy az iskoláknak „részben központi, részben helyi tantervek szerint” kell a tanítást megszervezniük, és 24 százaléka támogatta azt, hogy a tanítás „helyi sajátosságoknak megfelelő tantervek szerint” folyjék.^[2] Ennek a támogatórendszernek az elemei az 1990-es években a minta- és kerettantervek, később az oktatási programcsomagok voltak.

A tartalmi-tantervi szabályozó rendszernek a komplexitása azonban nem pusztán a központi és a helyi tantervek kívánatos egyensúlyteremtésében mutatkozik meg.

(Folytatás az 5. oldalon)

A PEDAGÓGIA SZABADSÁGA

(Folytatás a 4. oldalról)

Ballér Endre meghatározása szerint a tartalmi szabályozás: „Az oktatás tartalmát, tananyagát meghatározó tantervek, tankönyvek, vizsgakövetelmények és más dokumentumok (pl. útmutatók), valamint megvalósításuknak irányítási rendszere.”^[3] A kétpólusú tartalmi-tantervi szabályozási rendszer a fenti meghatározást figyelembe véve nem meglepő módon a „NAT-evolúcióban” átalakult, és egyrészt a tantervi és a pedagógiai támogatórendszernek köszönhetően háromszintűvé alakult, másrészt a vizsgák és mérések követelményrendszerének átalakulása miatt erőteljesen kimenetszabályozóvá vált. A 2000-es évek végére a decentralizált tartalmi-tantervi szabályozórendszer elemei létrejöttek, a közöttük lévő egymásra építettség, koherencia megteremtése a jövő egyik ígéretes feladatává vált.

A „NAT-evolúció” másik nagy eredménye a Nemzeti alaptanterv eredeti felfogásának és értelmezésének erősítése volt. Nevezetesen a közös műveltségi és tudáslap megteremtésének szándéka üdvözlendő és egyben esélyteremtő is minden magyar iskolás számára, hogy megtalálja a helyét a munka világában és az életben egyaránt. A Nemzeti alaptanterv „üzene” egyértelmű, a műveltség és tudás nem kevesek kiváltsága, hanem Széchenyi gondolatát felidézve a „kiművelt emberfők sokasága” eredményezi a társadalmi fejlődést és a gazdaság prosperitását. Ugyanakkor a műveltségi és tudáslapra építkezve a helyi tantervek jelentik azt a demokratikus többletet, amelyben az adott közösség igényei és érdekei megjelenhetnek, és az iskolai programba szervesen beépülhetnek. *Szebenyi Péter* szerint: „Érdemes helyi tantervet készíteni, ha nem alattvalókat, hanem – szabad, önállóan gondolkodó, dolgozó tantestülettel – szabad, önálló fiatalokat kívánunk nevelni.”^[4] A NAT-evolúció harmadik figyelemre méltó eleme maga a Nemzeti alaptanterv felépítése, szerkezete és a közös műveltségi és tudáslap elrendezése volt. Közismert, hogy mindhárom Nemzeti alaptantervben tíz műveltségi területet és ajánlasként az időkeretre vonatkozóan százalékos arányokat találhatunk. Nota bene a műveltségi területek elnevezéseiben minimális változás történt 1995–2007 között, a százalékos arányokban is elsősorban (érthető okokból) az Élő idegen nyelv és az Informatika arányai növekedtek kisebb mértékben. A műveltségi területi és flexibilis időkeretek lehetővé tették azt, hogy az iskolák maguk dönthessenek a tantárgystruktúráról és az óraszámokról. Ez a pedagógiai szabadság szerves részévé vált, amellyel az intézmények a korábbi innovációs folyamatnak köszönhetően a fenntartóval és a szülővel közösen a tantestület jóváhagyásával szakértők véleményével együtt tudatosan és szak-

szerűen dönthettek. Ne feledjük, hogy az 1995-ös Nemzeti alaptanterv ezt az arányt 50-70; 30-50 százalékban határozta meg, vagyis közel fele-fele volt az arány a központi alap- és a helyi tantervek között, ami jelentős mozgástérként, igazi rugalmasságként jellemezhető.

A „NAT-evolúció” végül, de nem utolsósorban szervesen kapcsolódott a nemzetközi tantervelméleti tendenciákhoz, nevezetesen Tyler curriculumdoktrínájához. Ez elsősorban a tanulás- és tanulóközpontúság erősödésében nyilvánult meg. Az 1995-ös Nemzeti alaptanterv általános és részletes követelményrendszere olyan kiemelt és műveltségi területi fejlesztési feladatokban strukturálódott 2003-ban és 2007-ben, amelyeknek alapját az európai kulcskompetenciák jelentették, azok közül is meghatározó volt a hatékony és önálló tanulás területe. Ez rendszerszinten jól támogatta az egész életen át tartó tanulás paradigmáját, és illeszkedett ahhoz a tudáskonceptióhoz, amelyik előtérbe helyezi az alkalmazhatóságot és a használhatóságot. A tanulás- és tanulóközpontú Nemzeti alaptanterv előtérbe helyezte a tanulási motiváció, az érzelmi-akaratú tényezőket (lásd Bloom-taxonómiák) és az attitűdöket.

A NAT-2012^[5]

A 2012 februárjában megjelent NAT-2012 – Nyilvános vitaanyag című dokumentum alapvető jelentőségű változást vetít előre Magyarország oktatási rendszerének tartalmi-tantervi szabályozásában. Ez valójában nem a 2012-es Nemzeti alaptantervben, hanem már a 2011 végén elfogadott köznevelési törvényben megtalálható, a törvény előírásai, kijelölt irányai köszönnek vissza az alaptanterv szövegében, amelynek lényege a tartalmi-tantervi szabályozás újraközpontosítása. Ennek mértékéről a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 26. § (2) cikkelyében így rendelkezik: „Az iskola pedagógiai programjának részeként, ha e törvény másként nem rendelkezik, a miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv megnevezi az oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat, és rendelkezik a kerettantervben meghatározott kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete legfeljebb 10 százalékának felhasználásáról.” (Magyar Közlöny, 2011. évi 162. szám, 39638. old.) A nyilvános vitaanyag a helyi szintű szabályozásról az alábbiakat írja: „A helyi tantervek iránti alapvető követelmény, hogy megfeleljenek annak a választott kerettantervnek, amely elkészítésük alapjául szolgál, továbbá az iskola arculatára jellemzően töltsék meg tanítási-tanulási tartalmakkal és tevékenységekkel a rendelkezésükre álló átlagosan 10 százalék szabad időkeretet.” (NAT-2012., 12. old.)

Ez az elképzelés ellentétes a több évtizedes hazai hagyománnyal, amelynek jelentősebb mérföldköveit és eredményeit korábban elemeztem. Ahhoz, hogy mélyebben megérthessük ennek az elképzelésnek a várható hatását, érdemes felidézni a NAT-1995 I. fejezetét: „Szakít a központi tantervi szabályozás azon formájával, amely részletesen meghatározta az iskolai pedagógiai tevékenység ideológiai, nevelési céljait, feladatát, tananyagát, tantárgyait, óraszámait, szoros kapcsolódását az iskolaszervezethez, a különböző iskolatípusokhoz, -fokozatokhoz. Ehelyett alap a tantervek, a tantárgyi programok, a tankönyvek és más taneszközök, valamint az alpműveltségi vizsgakövetelmények kidolgozásához.” (NAT-1995., 7. old.) A Nemzeti alaptanterv – 2012 – nyilvános vitaanyagában olvasható recentralizációs törekvással egyrészt a kerettantervek, másrészt az iskolai pedagógiai programok és helyi tantervek mozgásterét is nagymértékben szűkíti mind a tantárgystruktúra, mind az órakeretek meghatározásának, döntésének kérdésében. Ráadásul ez ellentétes a nemzetközi tendenciákkal is, hiszen az oktatási tartalmi szabályozási rendszereinek átalakulása során a decentralizáció és az iskolai autonómia erősödése az uralkodó tendencia.^[6] Nem elhanyagolható tényező, hogy az időkeretek meghatározásában a flexibilitás az uralkodó nemzetközi trend, amelynek értelmében az iskolák szabadságának az egyik jele a tanítási idő meghatározása. A horizontális flexibilitás Hollandiában például azt jelenti, hogy az intézmények megkapják az éves időkeretet, az iskolák helyi szinten, szabadon dönthetnek arról, hogy milyen óraszámban és tantárgyi struktúrában használják fel. A vertikális flexibilitás esetében (Svédország) a tantárgyakra jutó teljes kötelező oktatásra szánt képzési időkeretet biztosítják központilag az iskoláknak, amit pedagógiai programjukban megfogalmazott célkitűzéseiknek megfelelően használnak fel a helyi tantervek éves tantárgyi tervezésekor.^[7] Korábban láthattuk, hogy a „NAT-evolúció” a decentralizált tartalmi-tantervi szabályozás értéke mellett a műveltségi területi rendeződést és százalékos arányainak flexibilis időtervezési logikáját is fenntartotta. Bár a NAT-2012 érdemben nem változtat a tíz műveltségi területen (kivélt képez az Ember és természet, valamint az Életvitel és gyakorlat), ugyanakkor sajnálatos módon a hazai hagyományokkal szakítva előírja és kötelezővé teszi az erkölcs-tan-tárgy (sic!) oktatását. „A Nemzeti köznevelésről szóló törvény rendelkezései szerint az általános iskola 1–8. évfolyamán az erkölcs-tan oktatása kötelező tanórai keretben történik.” (NAT-2012., 13. old.) Rendelkezik továbbá a vitaanyag a testnevelésórák számáról.

(Folytatás a 6. oldalon)

A PEDAGÓGIA SZABADSÁGA

(Folytatás az 5. oldalról)

„A nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében a mindennapos testnevelést heti öt testnevelés óra keretében szervezi meg.” (NAT-2012., 13. old.) Az egyes szerkezeti részek (a köznevelés feladata és értékei, fejlesztési területek-nevelési célok, egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek, kulcskompetenciák, műveltségi területek) között nagymértékű inkoherencia mutatható ki. Ráadásul a műveltségi területek alapelvei, céljai, fejlesztési feladatai és közműveltségi tartalmi között nincs egymásra építettség. Tekintettel arra, hogy a kulcskompetenciák tartalmazzák azokat a tudáselemeket, amelyek alapvetően fontosak a fejlesztésben, a tananyag részletes, különösen ismeretközpontú lebontására sem szabályozási, sem pedagógiai szempontból semmi szükség sincsen.

Összegzés

Összegezve a leírtakat a tartalmi-tantervi szabályozásnak a köznevelési törvény által előírt, a NAT-2012 javaslatban konkretizált központosítása ellentétes a „NAT-evolúcióval”, a hazai hagyományokkal, „szembemegy” a nemzetközi folyamatokkal, a pedagógiai innováció halálát jelenti. Motiválatlan tanulók, érdektelen pedagógusok és a tanterv-utasításos rendszer béklyójában vergődő, tehetetlen iskolák víziója bontakozik ki előttünk. A pedagógia szabadsága és a bizalom szót sem érdemel.

[1] A témáról a VI. Kiss Árpád Emlékkonferencián Interdiszciplinaritás a NAT-evolúcióban címmel előadást is tartottam, ami a konferenciakötetben meg is jelent. In: *Buda András–Kiss Endre* (szerk.): *Interdiszciplináris pedagógia, tanárok, értelmiségiek*. Debreceni Egyetem Neveléstudományi Intézete, Debrecen 2010., 221–230. old.

[2] Oktatásügyi közvélemény-kutatás, 2005. In: *Vágó Irén–Vass Vilmos*: *Az oktatás tartalma*. In: *Jelentés a magyar közoktatásról 2006*. szerk. *Halász Gábor és Lannert Judit*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest 2006., 201. old.

[3] *Pedagógiai Lexikon* (szerk.)

[4] *Szebenyi Péter*: *Helyi tantervkészítés a NAT-jóváhagyás után*. In: *Hogyan készítsünk helyi tantervet?* szerk. *Balla Árpád–Szebenyi Péter*. PKI, Miskolc, 1996.

[5] A NAT-2012 részletes, bővebb szakmai elemzését *Nahalka István* oktatáskutatóval együtt készítettem el. Ezúton köszönöm gondolatait, tanácsait és hozzájárulását a szöveg felhasználásához.

[6] *Key Data on Education 2012 in Europe*. European Commission, Brussels, 2012., 49–53. old.

[7] *Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2009/2010*. European Commission, Brussels, 2010., 5–8. old.

MIND EGY ÜTEMRE LÉP...

A Nemzeti alaptanterv híven tükrözi azt a folyamatot, amely végbemegy ma a közoktatás területén. Ennek lényege a totális államosítás, az egyéni és csoportos szabadságjogok teljes felszámolása. A Nemzeti alaptanterv – bár az ellenkezőjét állítják azok, akik összehordták – nem az iskolai oktatás folyamatát határozza meg, mivel a nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján az iskoláknak nincs más joga, kötelessége, lehetősége, mint az állam által kiadott kötelező kerettantervet – helyi tantervként – végrehajtani. A nemzeti köznevelésről szóló törvény deklarálja az iskolák szakmai önállóságát, és meg is adja a kereteit: szabadon dönthetnek az iskolák a kötelező tanítási órák 10 százalékának felhasználásáról.

Mire szolgál a Nemzeti alaptanterv? Egyrészt jogi alapot ad a szakfelügyelőnek arra, hogy a pontosan meg nem határozható, értelmezhető állami elvárásokat számon kérje az iskolán, a pedagóguson. Másrészt megteremti a lehetőséget ahhoz, hogy a pedagógus munkáját minősítő bizottság kiselejtezze azt a tantervet, aki nem jeleskedik az erkölcsi nevelés terén. Harmadrészt kormányzati felhatalmazást ad a tantervkészítőknek az egyetlen, állami, hivatalos ideológia tantervi utasításba öntésére. A Nemzeti alaptanterv nem szeretne sem többet, sem kevesebbet annál, mintsem központilag meghatározni valamennyi iskola nevelési céljait.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény – ellentétben a korszerűtlen közoktatási törvénnyel – nem ad felhatalmazást az iskoláknak arra, hogy meghatározzák nevelés- és oktatómunkájuk pedagógiai elveit, céljait, a személyiségfejlesztéssel és a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataikat, az iskola tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységét, a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programját, a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységét. A most alakuló nevelési rendszerben nem fontos az egyén, a személyre szabott tanulási út vonal kialakítása. A most alakuló nevelési rendszert dobszóra hangolták, amelyre mindenkinek egy ütemre kell lépnie.

A Nemzeti alaptanterv – nem a pedagógus – nevel, állítja a dokumentum. Felfogható ezért a Nemzeti alaptanterv úgy is, mint az Iskolai Nemzeti Hitvallás, rövidített néven Ineh. Az Ineh tartalmát pedig nem vonhatja kétségbe sem a pedagógus, sem a szülő, sem a tanuló. Nem lenne váratlan egy olyan kormányintézkedés, amely elrendelné, hogy az Inehnek meg kell adni a tiszteletet, ezért minden iskolában fel kell állítani az Ineh asztalt, elhelyezve rajta a díszkötéses, sorszámozott, a készítői által aláírt Nemzeti alaptantervet, amelyben rovásírással is rögzítik a szöveget. Az osztályfőnöki órákon pedig rendszeresen fel kell dolgozni, mitől válik valaki a haza felelős polgárává. (A hatvanas években a szocialista embertípus erényeit kellett elemezni ezeken az órákon.) A szakfelügyelő legfontosabb feladata pedig az lesz, hogy az óralátogatások keretében mérje, hol tart az osztály tanulóiban a hazafiság érzelmvilágának fejlődése. Talán nem lenne felesleges rajzversenyt hirdetni az iskolában A Nemzeti alaptanterv üzenete címen. A nyertes rajzok felhasználhatók lennének a Nemzeti alaptanterv díszkiadásához is.

Nem érdemes a Nemzeti alaptanterv szövegét elemezni, nem érdemes feltárni azokat az ellentmondásokat, amelyek megtalálhatók a szövegben, nem érdemes azt sem vitatni, hogy vannak olyan részei, amelyek kiállják a szakmai kritikát. Maga a Nemzeti alaptanterv egésze az, amely nem fogadható el, mivel – ellentétben a most hatályos Nemzeti alaptantervvel – nem arra vállalkozik, hogy segítsen az iskoláknak abban, hogy pedagógiai tevékenységüket hozzáigazítsák a rájuk bízott gyermekek családi, szociális, kulturális körülményeihez, hogy megtalálják a gyermekek személyiségének lehető legteljesebb mértékű kibontakoztatásához vezető utat, hogy felkészítsék a tanulókat a társadalmi folyamatok megértésére, ismereteik folyamatos megújítására, az életen át tartó tanulásra. Éppen ellenkezőleg: az állam meghatározza az iskolának, mikor mit hogyan miből miképpen tanítson, milyenné neveljen, mivel legfontosabb célja a közmunkás-utánpótlás, a fizikai munkások tömegének kitermelése. És hogy lesz így erős középosztály? Megvan annak az útja is. A jövőendő uralkodó osztály felkészítéséhez lesznek tehetségkibontakoztató programok, és lesznek e program szerint működő iskolák.

És mi lesz azokkal, akiknek egyszerűen kell lépniük? Akik ismerik a fizika törvényeit, tudják, hogy az egy ütemre csattanó talpak alatt összeomolhat a híd. Ezért nem haladhat át rajta a katonai század díszlépésben. Igaz ez a törvény az oktatásra is. Nem kétséges ezért, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény és a Nemzeti alaptanterv úgy jár, mint a kőbalta, bekerül abba a múzeumba, amelyben a kizárólagosságra törekvő hatalom torzszüleményeit őrzik.

Szűdi János

TÚLRÉSZELEZŐ, ELŐÍRÓ, ERŐTELJESEN ISMERETKÖZPONTÚ

A Magyar Pedagógiai Társaság Elnöksége elutasította a NAT vitaanyagát

Az MPT megfontolt kritika után elutasította a Nemzeti alaptanterv koncepcióját. Ennek alapvető indokaként a reális társadalmi folyamatoknak ellentmondó, a nemzet egységét veszélyeztető, abszolútumra törő centrális irányítást jelölte meg. Úgy vélik, a Nemzeti alaptanterv szakmai tervezete ehhez a törvényi koncepcióhoz konzekvensen hű marad, ennek megfelelően az MPT azt támogatni nem tudja. Különös értelmezési gondot jelent az a tény, hogy a NAT-ban oly sokszor hivatkozott alaptörvényi preambulum jogforrásként való értelmezése alkotmányjogilag is kétségbe vonható, de tudományos kánon (az ún. közműveltség) deriválására, levezetésére semmiképpen nem tekinthető alkalmas szövegnek. Az elutasító állásfoglalásból olvashatnak alább részleteket.

A Magyar Pedagógiai Társaság Elnöksége állásfoglalása preambulumban leszögezi, hogy a társadalmi vitára szánt időt rendkívül rövidnek tartja.

Tekintettel arra, hogy az alaptanterv egyszerre oktatáspolitikai és pedagógiai eszköz, így óhatatlanul felmerülnek a tartalmi szabályozás általános, a Nemzeti alaptanterven túlmutató kérdései. Éppen ezért a Magyar Pedagógiai Társaság Elnöksége a vitaanyagot makro (törvényi és szabályozási kérdések együttes hatása) és mikro (tantervi konzisztencia, tudáskonceptió, iskolai folyamatok) összefüggésében egyaránt elemzi.

Törvény és szabályozás „egysége”

Alapvetően a Nemzeti alaptanterv vitaanyaga szervesen illeszkedik a 2011. évi CXCV. köznevelési törvényhez, jelesen a tartalmi-tantervi szabályozás kérdésében mindkét dokumentumban erőteljes recentralizációs törekvések mutathatók ki. A 2011 végén elfogadott köznevelési törvény a tartalmi-tantervi szabályozás újraközpontosítását célként, normaként fogalmazza meg.

Az MPT szerint az új Köznevelési törvény és a Nemzeti alaptanterv – 2012 – nyilvános vitaanyagában megjelent erőteljesen központosító, tanterv-utasításos törekvések a „NAT-evolúció” folyamataival ellentétesek, veszélyeztetve ezáltal a korábbi évtizedek innovációs eredményeit, a pedagógiai kultúra további erősödését.

Műveltségi területek, százalékos arányok

A „NAT-evolúció” a decentralizált tartalmi-tantervi szabályozás értéke mellett a műveltségi területi rendeződést és százalékos arányainak flexibilis időtervezési logikáját is fenntartotta. Bár a NAT-2012 érdemben nem változtat a tíz műveltségi területen (kivétel képez az Ember és természet, valamint az Életvitel és gyakorlat), ugyanakkor sajnálatos módon a hazai hagyományokkal szakítva előírja és kötelezővé teszi az erkölcsstan tantárgy (sic!) oktatását. A vitaanyag rendelkezik továbbá a testnevelésórák számáról. „A nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében a mindennapos testnevelést heti öt testnevelésóra keretében szervezi meg.” Ráadásul a túlrészletező, előíró, erőteljesen ismeretközpontú tananyagtartalom és a dokumentumban szereplő Ajánlás, a NAT műveltségi területek százalékos arányaira vo-

natkozó időkeretek lehetetlenné teszik egyrészt a fejlesztési területek – nevelési célok megvalósítását (számuk növekedett!), másrészt a kulcskompetenciák fejlesztését.

Szakképzésben jelentős tudásdeficit

A NAT-2012 műveltségi területek arányaira vonatkozó ajánlás kellően tág, ugyanakkor esetenként csak a minimális százalékos arányt adja meg a középiskolai tanítás-tanulás számára. A szakképzés és különösen a szakiskolák esetében az – egyébként törvényi rendelkezéshez (szakképzési törvény) kapcsolódó – 33 százalékos NAT-időkeret-„redukció” az általános képzés, műveltség jelentős tudásdeficitjét okozza, mely folyamat hosszabb távon egyértelműen a társadalmi megosztottságot, a szakiskolából kikerülő népesség művelődési hátrányát tartóssá teszi, ellentmond a Nemzeti alaptanterv eredeti szándékának.

A nemzetközi folyamatokat tekintve a flexibilitás a meghatározó trend, amelynek értelmében az iskolák egyik legerőteljesebb döntési kompetenciája a tanítási idő meghatározása. A horizontális flexibilitás Hollandiában például azt jelenti, hogy az iskolák megkapják az éves időkeretet, amiről helyi szinten, szabadon dönthetik el, hogy milyen óraszámú és tantárgyi struktúrában használják fel. A vertikális flexibilitás esetében (Svédország) a tantárgyakra jutó teljes kötelező oktatásra szánt képzési időkeretet biztosítják központilag az iskoláknak, amit pedagógiai programjukban megfogalmazott célkitűzéseiknek megfelelően használnak fel a helyi tantervek éves tantárgyi tervezésekor.

A Nemzeti alaptanterv – 2012 – nyilvános vitaanyaga ezzel egyrészt a kerettantervek, másrészt az iskolai pedagógiai programok és helyi tantervek mozgásterét is nagymértékben szűkíti mind a tantárgystruktúra, mind az órakeretek meghatározásának, döntésének kérdésében.

A NAT felépítése és tantervi-neveléstudományi filozófiája

A Nemzeti alaptanterv – 2012 – nyilvános vitaanyag mikroszintű elemzése esetében érdemes leszögezni, hogy az egyes szerkezeti részek (a köznevelés feladata és értékei, fejlesztési területek-nevelési célok, egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek, kulcskompetenciák, műveltségi terü-

tek) között nagymértékű aránytalanság mutatható ki. Ráadásul a műveltségi területek alapelvei, céljai, fejlesztési feladatai és közműveltségi tartalmai között sincs egymásra építettség.

Kétségbe vonhatók azoknak az egyes részletekben tetten érhető tantárgyi fejlesztéseknek, továbbgondolásoknak, innovációknak az eredményei is, melyek azt tükrözik, hogy egyes alkotóműhelyek komolyan vették feladatukat. Érzékelhető konstruktív gondolkodás az alsó tagozatos „erkölcsi ismeretek” komplex közvetítését illetően, mértéktartó az irodalom szerzői jegyzékének összeállítása, üdvözlendő a cigányság társadalmának leírására vonatkozó követelmény, ám félreérthető, hogy a hazánkban élő többi nemzetiség megjelenítése kifejezetten szegényes, nem beszélve arról, hogy aggasztó: a NAT készítői nem tudnak a magyarországi migránsokról mint a nemzeti kultúrába integrálódó új kulturális komponensekről. Vitatható az evolúciós értelmezést is megengedő Ember a természetben műveltségterület átnevezése a világnézet elkötelezettséget (a „teremtett embert”) tételező régi-új névre: Ember és természet. Tantervi filozófiáját tekintve a NAT 2012 a XXI. század multikulturális és posztmodern realitásában nehezen – egységesen semmiképp nem – értelmezhető ún. „örök értékeket” hangsúlyozó megfogalmazás sérti a demokratikus közoktatás világnézetileg sokszínű princípiumát. A változásokat alapvetően tagadó, az univerzumot és a társadalmakat konstans tényhalmaznak értelmező világnépből szorosan következik az erőteljesen és „befagyasztóan” tananyagközpontú tanterv.

Más kérdés, hogy alapvető tanuláselméleti tudományos tényekkel feszül szembe. Központi kérdése: mit kell tanítani? Ennek megfelelően részletesen előírja és deklarálja az iskolák számára a tananyagot, a kötelezően tanítandó tantervi tartalmat. A tananyag kiválasztásának és elrendezésének minősége műveltségi területenként változó, e tekintetben a mennyiségi szempontok uralkodóak. Tekintettel arra, hogy a kulcskompetenciák tartalmazzák azokat a tudáselemeket, amelyek alapvetően fontosak a fejlesztésben, a tananyag ilyen részletes lebontására sem szabályozási, sem pedagógiai szempontból semmi szükség nincsen.

(Folytatás a 8. oldalon)

A TANÁROK ELÉGEDETLENEN A NEMZETI ALAPTANTERVVEL

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet honlapján 2012. február 6. és március 2. között véleményezésre bocsátott új Nemzeti alaptanterv (NAT) szövegtervezetéhez sokan juttatták el szakmai véleményüket, állásfoglalásukat az oktatásért felelős államtitkárságnak. Az alábbiakban ezekből idézünk.

Magyartanárok Egyesülete: a NAT jelenlegi formájában elfogadhatatlan

A jelenlegi formában elfogadhatatlannak tartja a NAT tervezetét a Magyartanárok Egyesülete. Szerintük az a magyartanításban nem indítana el kedvező változásokat, s gátja lenne a tantárgy feltétlenül szükséges, és részben már megindult szemléleti és módszertani megújulásának. Úgy vélik, a tervezet indokolatlanul viseli a Nemzeti alaptanterv nevet, ugyanis az a részletezettsége miatt nem pusztán közös alapot, különböző tantervek közös alapját, közös nevezőjét, valamiféle nemzeti minimumot jelöl ki, hanem ismeretanyaga (közműveltségi tartalmak) tekintetében nagyjából kitölti a kerettanterveket, illetve a helyi tanterveket is; jórészt átveszi ezek szerepét. Valójában csak a gimnáziumi oktatás közös műveltség-tartalmát adja meg, így a tervek szerint a korcsoportnak csupán mintegy 20 százaléka kaphatja meg a közös nemzeti műveltség-alapot. Az erkölcsstan különálló tantárgyként való megfogalmazása idegen a NAT egész – műveltségi területekben gondolkozó – szerkezetétől. Annak kötelező bevezetése azért is vitatható, mert ennek a 9–12. évfolyamokon biztosított óraszama „elszívja a levegőt”, elveszi a teret a Magyarországon a demokrá-

cia fejlődése szempontjából kulcsfontosságú társadalomismeret, illetve ennek rokontárgyai elől. Az egyesület szerint magyar nyelv és irodalomból a tervezet legkártékonyabb vonása a kötelezendően „megtanítandó” művek rendkívül magas száma.

Természettudományos tárgyak: a NAT tervezetének alapvető átdolgozása szükséges

Simoné dr. habil. Sarkadi Livia, a Magyar Kémikusok Egyesületének elnöke; *Prof. dr. Kroó Norbert* akadémikus, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnöke; *Prof. dr. Pokol György*, a Magyar Kémikusok Egyesülete Oktatási Bizottságának elnöke és *Prof. dr. Kürti Jenő*, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat főtitkára közösen kialakított, tudományosan megalapozott szakmai véleménye szerint a NAT Ember és természet műveltségi terület struktúrája áttekinthetetlen, nem olvasható ki belőle az alap- és középfokú oktatás tartalmi minimumkövetelménye. Úgy vélik, hogy az alaptanterv nem alkalmas arra, hogy megalapozza a később természettudományi, ill. műszaki pályát választók felsőfokú tanulmányait. Véleményük szerint a NAT természettudományokat érintő része olyan mértékben ad torz képet a tudományról, és hat annak értékei ellen, hogy akadályozza a kormányzat műszaki és természettudo-

mányok iránti érdeklődést segítő, valamint az igényes tanárképzést visszaállító törekvéseit. Ezért szerintük a tervezet alapvető átdolgozása szükséges.

A Történelemtanárok Egylete (TTE) kérte a történelemrész visszavonását és újraindítását

A TTE közlése szerint elfogadhatatlannak tartják és tiltakoznak az ellen, hogy a NAT – különösen az általános iskola 5–8. évfolyamára előírt tematikában – a történelmet túlnyomórészt politikatörténeté leegyszerűsítve és szűkítve tárgyalja, azon belül pedig a „nagy” történelmi személyiségek (királyok, szentek), továbbá a háborúk és csaták történetévé egyszerűsíti. Mint írták, tartanak attól, hogy ha nem a széles értelemben vett, a művelődés-, a mentalitás-, a gazdaságtörténetet is megfelelő arányban tartalmazó tematikát követik, a legrosszabb hagyományok éledhetnek újjá, olyan történelmi nézőpont válhat meghatározóvá a közoktatásban, amelyet a tudomány és a történelemtanítás évtizedek óta meghaladott. Kifogásolják azt is, hogy a közreadott tananyag tematikája és mennyisége kényes pályát ír elő, és így ismét a kétkörös, kronologikus tanítás a kötelező, vagyis az érettségiző diákok kétszer tanulják a teljes történelmet az őskortól napjainkig. *PL-összeállítás*

TÚLRÉSZLETEZŐ, ERŐTELJESEN ISMERETKÖZPONTÚ

(Folytatás a 7. oldalról)

Háttérbe szorul a tudás működtetése, alkalmazása

Ráadásul a közműveltségi tartalmak meghatározása mögött olyan tudáskonceptió húzódik meg, amelyik erőteljesen a deklaratív tudásra épít, a tudás működtetése (procedurális tudás) és alkalmazása (tudástranszfer) háttérbe szorul. Ez kifejezetten káros mind az egész életen át tartó tanulás támogatása, mind a pedagógiai differenciálás szempontjából. Tanulásfelfogását tekintve a NAT-2012 a tanulást a figyelemmel és a memóriával azonosítja, az érzelmi-akarati tényezők és az attitűdök, a tanulás új értelmezése legfeljebb csak a „szlogenek szintjén” bukkan elő. A közműveltségi tartalmak meghatározása a műveltségi kánon problematikájának rendi-feudális megoldása. Nincs egységes közműveltségi tartalom, mint ahogy a műveltséget is újradefiniálták az utóbbi évtizedekben. A „nemzeti műveltség átadása” megfogalmazás tanulásméletileg értelmezhetetlen.

A fentiek alapján a Magyar Pedagógiai Társaság Elnöksége a Nemzeti alaptanterv – 2012 – nyilvános vitaanyagot csak további szakmai viták során, a pedagógusszakma részvételével folyó szakmai konzultációkon, a szükséges korrekciókra való nyitottság esetén tartja bevezethetőnek. Ennek hiányában a jelenlegi dokumentumot és az abban foglalt erőteljes tartalmi-tantervi centralizációt károsnak, a hazai hagyományokkal és a nemzetközi tendenciákkal ellentétesnek tartja.

A HAT A NAT VISSZAVONÁSÁT JAVASOLJA

A Hálózat a Tanszabadságért (HAT) a Nemzeti alaptantervre vonatkozó, 2012 februárjában napvilágot látott javaslatot sem oktatáspolitikai, sem szakmai értelemben nem tartja megfelelőnek, annak visszavonását javasolja.

Tekintve, hogy az alaptantervvel kapcsolatos problémák nagy része visszavezethető a köznevelési törvény tartalmára, ezért egy, a feladatait ellátni képes Nemzeti alaptanterv megalkotását a Hálózat csak akkor tartja lehetségesnek, ha új, a kritikában negatívan értékelt keretek gyökeres átalakítását tartalmazó köznevelési törvény jön létre.

A HAT szerint a NAT 2012 elfogadhatatlan, mert nem más, mint:

- a nemzetnek sajátos, „közös műveltsége”, amihez gyermekeink legfeljebb 20 százaléka, a gimnáziumba járók juthatnak hozzá az újraindított iskolarendszerben;
- garancia a magasabb társadalmi presztízzsel rendelkező családok gyermekeinek előnyben részesítésére az adórendszer után immár az iskolákban is;
- garancia politikai célok kíméletlen érvényesítésére a közoktatásban a szakmai kritériumok és össztársadalmi célok ellenében;
- súlyos csapás az oktatás innovációs folyamataira.

A fentiek alapján a HAT magát az alaptantervet nem tartja részleteiben javíthatónak, hiszen egy megfelelő dokumentum kidolgozásához a ma jellemzőhöz képest gyökeresen más szemlélet jogszabályokba való átültetésére lenne szükség. Ennek okán a HAT nem tesz javaslatot a Nemzeti alaptanterv-javaslat szövegszerű módosítására.

A NAT KÜLDETÉSE ÉS FELADATÁNAK ÚJRADEFINIÁLÁSA

Réthelyi Miklós: Nagyon fontos, hogy legyen a nemzetnek egy alapműveltsége

„A Nemzeti alaptantervről van szó, és ha ezt a kifejezést megnézzük, akkor nemzeti, tehát Magyarországra vonatkozik, és tanterv a vége.” Ezekkel a szavakkal igazította el a sajtó képviselőit sajtótájékoztatóján *dr. Réthelyi Miklós* nemzetierőforrás-miniszter február 16-án Budapesten, a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskolában. Tájékoztatóját az alábbiakban szó szerint közöljük.

*Kaposi József, Réthelyi Miklós
(fotó: Horváth Ernő)*

Réthelyi Miklós: „Tisztelettel köszöntöm a sajtó megjelent munkatársait, a körülöttem ülő főigazgató urat és fősztályvezető aszszonyt. A Nemzeti alaptantervről van szó, és ha ezt a kifejezést megnézzük, akkor nemzeti, tehát Magyarországra vonatkozik, és tanterv a vége. Nyilván ahhoz, hogy egy jó munkát tudjunk végezni, ahhoz tervet kell készíteni. És az, hogy a tanítás általános iskolákban, középiskolákban átgondoltan és jól menjen a jövőben is, ahhoz eddig is tantervek készültek, és most, miután egy új köznevelési törvény határozza meg különböző időpontoktól kezdve az általános és középiskolai oktatás, alap- és középfokú oktatásnak a menetét, azért ahhoz nagyon szorosan kapcsolódik a tanterv, amelyiket alaptanternak nevezünk. Mert minden további tanterv ebből indul ki, erre épül, ennek a részletezése, megfogalmazása lesz. Ez a munka, amelyik – nincs nálunk egy példány sem – jelenleg egy ilyen vastag gyűjtemény, és a hosszú hónapoknak a munkája, és erről majd később fognak hallani, a munkában részt vevő, tehát a pedagógusokat hívták össze, és a pedagógusok véleménye alapján alakult ki, és nemcsak a véleménye, hanem nyilván a vitái alapján alakult ki ez a gyűjtemény. Négy olyan fontos mondattal lehetne, meghatározással lehetne a Nemzeti alaptanternet jellemezni, amelyből az egyik így hangzik, hogy megtartja a jelenlegi Nemzeti alaptantern minden előremutató elemét. Tehát nem egy vágás, és jó, eddig ez volt, és most valami egészen más következik – nem, épül az eddig is érvényes Nemzeti alaptanternre, és a soron következő előadásom egy összehasonlító táblázatban is mutatom, hogy mi az, ami volt, és mennyivel másabb ez a 2012-es Nemzeti alaptantern. Nagyon fontos ennek az említése, megjegyzése. Egy másik ilyen mondat, ez is ilyen szakszervezeti tartalomba ágyazottan kezeli a kompetenciafejlesztést. Ugye, az oktatásnak ez a kettőssége,

hogy most miről van szó: tartalomról van szó, verseket kell tudni, évszámokat kell tudni, vagy pedig késznek kell lenni arra, hogy bizonyos helyzeteket megoldjon az a diák, nyilván életkortól függően, tehát milyen készségei legyenek ahhoz, hogy azokat a problémákat, amelyeket úgymond az élet felvet, vagy a tanár felvet, azokat megoldja. Ennek a kettőnek egységben kell lenni, és a Nemzeti alaptantern a pedagógiának, az oktatásnak ezt a két nagyon fontos és teljesen egymáshoz kapcsolódó részlemét ötvözi most egy egységes rendszerbe. Meghatározza az egységes nemzeti műveltség alap-elemeit. Tehát elvárható a magyar nyelven beszélőktől, hogy az induláskor ugyanazokkal, tehát hatéves korban ugyanannak a nyelvnek az írását, olvasását, ugyanazt az algebrai rendszert kezdjék tanulni.

Természetesen aztán, ahogy az évek halmozódnak és közeledünk az érettségi felé,

„A Nemzeti alaptanternről van szó, és ha ezt a kifejezést megnézzük, akkor nemzeti, tehát Magyarországra vonatkozik, és tanterv a vége.”

nagyon sok, a tanároktól függően egyedi díszítéssel, szépséggel, plusszal lesz ékeesebb. De az, hogy legyen egy olyan alap, egységes alapkövetelmény, amelyik mindenki számára elérhető, mindenki számára egy követelmény, és amely megteremti azt a magyar nyelven beszélő embereknek a közösséget. Talán az utóbbi időben ennek nem volt akkora súlya, az én időmben azért ahhoz az ember rögtön, ha arról kezdett beszélni, hogy miket olvasott, akkor abból nagyjából rögtön lehetett látni, hogy ki milyen körből jött, milyen műveltséggel, esetleg melyik gimnáziumból, melyik általános iskolából. Nagyon fontos, hogy legyen a nemzetnek egy alapműveltsége, amit az iskolában kezdenek el oktatni, természetesen otthoni indítás után. És a negyedik mondat, hogy valóban alaptantern, hiszen megadja a kerettantern kiindulási alapját. Tehát a nemzeti alaptantern, az egésznek az ernyőjeként is tehetjük, de jobb, ha már a nevében az van, hogy alaptantern, akkor alapként képezni. És ez lesz az alaptantern, amelyre a kerettanternek ráépülnek, és amelyekre aztán az iskoláknak, a pedagógusoknak most már a helyi tervei is megjelennek, kihasználva mindazt a lehetőséget, elfogadva mindazt az előírást, követelményt, amelyet a Nemzeti alaptantern ad.

A Nemzeti alaptanternnek különböző kategóriái vannak, illetve azon belül fejlesztési

területek, nevelési célok, lényegében ez az, ami összehasonlítási alapot ad a korábbi, a 2007-es és a 2012-es nemzeti alaptantern között. Külön szabályok érvényesülnek, erről most nem akarok részletekbe menően beszélni, az iskolával kapcsolatos, az iskolai életre vonatkozóan, azért kettőt címszerűen mégiscsak megemlítek. Az egyik az egész napos oktatásnak a kérdése, az egy ilyen külön szabályként szerepel, vagy a szakiskolai nevelés, vagy a kollégiumi nevelés, és a kollégiumi nevelés és az iskolai nevelés közötti kapcsolat. Úgyhogy ez egy alapmű, egy nagyon gondosan kidolgozott alapmű, amire most mi készülünk, és amit ez a sajtóbeszélgetés megelőz, ez is erre ad lehetőséget. Nyilván mindaz a jó ötlet, ami még elhangzik, az bekerül ebbe a gyűjteménybe, és ez egy, a kormány által elfogadott rendeletként adja aztán az alapját a kerettanterneknek. Köszönöm szépen.”

A minisztertől *dr. Kaposi József*, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főigazgatója vette át a szót, aki arról beszélt, hogy a Nemzeti alaptantern közműveltségi tartalmakkal kiegészített változata teremtheti meg az identitásképző, a párbeszéd folytatásához alkalma közös nyelvet a nemzedékek között. A Nat készítéséről elmondta, hogy az előkészületekben közel 150 munkatárs vett részt, és hogy annak február 6-i megjelenése óta közel fél ezren véleményezték a koncepcióját, legtöbbször a bevezetőt, különösképpen az ember és társadalom, és ember és természet műveltség területen. Megjegyezte: az is nagyon fontos, ami a Nemzeti alaptanternben benne van, de legalább ennyire fontos az, hogy e mögött legyen egy társadalmi konszenzus. Mint mondta: „Biztosan nem lehet olyan tantervet készíteni, amelynek minden sorával, minden meghatározásával mindenki egyetért, de azt lehet, hogy a többség véleményét tükrözze. És mindenképpen lehet olyat, amely nemcsak a tantervkészítőknek, hanem a laikusoknak, szülőknek is lehetővé teszi azt, hogy megértse, mi folyik az iskolában. És ezért kellett a közműveltségi tartalmakat visszatenni, mert ez ad egy olyan garanciát a szülő számára is, hogy azokat a történelmi, irodalmi, természettudományi ismereteket, amelyek eddig is az iskolát meghatározták, a későbbiekben is biztosan megismerjék a diákok. Ezzel megteremtve azt a kulturális kódrendszert, ami a közösségünkhöz való tartozás tartópilléréként értelmezhető.”

HOFFMANN RÓZSA NEM OSZTJA AZ EURÓPAI AGGÁLYOKAT

Oktatásügyben csak apróbb módosításokra hajlandó a magyar kormány

Kész apróbb változtatásokra a kormány a köznevelési és a felsőoktatási törvényben – derült ki *Hoffmann Rózsa* oktatásért felelős államtitkár szavaiból azután, hogy február 29-én találkozott *Andrulla Vasziliu* oktatási EU-biztossal Brüsszelben. A ciprusi biztos szövegírója szerint a találkozóon Vasziliu arra kérte az államtitkárt, készítsen összefoglalót a felsőoktatási és a köznevelési törvényről, emellett pedig mutasson be egy hatástanulmányt, amely szerint Magyarország valóban képes lesz az általa vállalt uniós célok elérésére. Ezeket Magyarországnak az április 13-ig benyújtandó nemzeti reformprogramhoz kell csatolnia. A szövegíró szerint *Hoffmann Rózsa* ebbe beleegyezett, bár az államtitkár később magyar újságírókkal beszélgetve nem tért ki a hatástanulmányra vonatkozó kérésre.

Magyarországnak az április 13-ig benyújtandó nemzeti reformprogramhoz kell csatolnia az összefoglalót a köznevelési és felsőoktatási törvényről, valamint egy hatástanulmányt, amely arról szól, Magyarország valóban képes lesz az általa vállalt uniós célok elérésére az oktatásban. Mindezt a Népszabadság tudósítója *Andrulla Vasziliu* oktatási EU-biztos szövegírójére hivatkozva írta azután, hogy *Hoffmann Rózsa*, a Nefmi oktatási államtitkára egy órát tanácskozott az európai oktatási biztossal. A szövegíró szerint *Hoffmann Rózsa* az uniós kérésbe beleegyezett, bár az államtitkár később magyar újságírókkal beszélgetve nem tért ki a hatástanulmányra vonatkozó kérésre. Az MTI szerint ezzel kapcsolatban az államtitkár csak azt valószínűsítette, hogy az áprilisban Brüsszelnek megküldendő magyar reformprogramban kell majd bővebben kifejteniük álláspontjukat. Azt kell majd áttekinteniük, hogy a tankötelezettség, a szakképzés, illetve a felsőoktatás átalakítása tekintetében meghozott intézkedések mennyire szolgálják egyes konkrét EU-célok elérését, így például a diplomások megfelelő számarányának a biztosítását, a korai iskolaelhagyók számarányának 10 százalék alá csökkentését.

Rendkívül diplomatikusan

Hoffmann Rózsa azért tájékoztatta az oktatási EU-biztost a köznevelési, valamint a felsőoktatási törvényről, mivel néhány héttel ezelőtt értesült arról, hogy *Andrulla Vasziliu* – Magyarországról érkezett jelzések alapján, bizonyos európai uniós célok elérése szempontjából – aggályokat fogalmazott meg a jogszabályi változtatásokkal kapcsolatban.

Azonban már az államtitkári kiutazásra vonatkozó kommunikáció is kérdéseket vetett fel, hisz egy magyar napilapnak adott interjúban *Hoffmann Rózsa* oktatási államtitkár azt állította, hogy az oktatási törvények megvitatására ő akar kiutazni Brüsszelbe, az Európai Bizottság illetékes biztosa csupán „rendkívül diplomatikus megfogalmazásban – szóban – utalt a törvényvel kapcsolatosan egyes szervezetek

által felvetett aggályokra, amiket a hazai sajtó felkapott és felnagyított”. Ezzel szemben a tény az, hogy Vasziliu uniós biztos a Bruxinfónak adott nyilatkozatában azt mondta, hogy az aggályosnak látszó magyar rendelkezések például szembemehetnek azzal az európai célkitűzéssel, hogy 2020-ra 10 százalék alá kell csökkenteni az iskolát idő előtt elhagyó diákok számát. Mint mondta, a bizottság és a magyar kormány állapotodott meg abban, hogy az államtitkár hamarosan Brüsszelbe látogat. Hozzátette: „Remélhetőleg tisztázni tudunk majd sok mindent, és ahol lehet, módosítani is fogja a törvényt a magyar Országgyűlés.”

Ugyanakkor *Hoffmann Rózsa* a brüsszeli megbeszélés után magyar újságíróknak úgy nyilatkozott: „Miután semmiféle hivatalos írásos megkeresés nem jött, egyértelmű volt, hogy ez a jelzés nem része a Magyarország ellen folytatott különböző vizsgálatoknak.” Elmondta, hogy a magyarországi hallgatói önkormányzat országos szövetsége, valamint különböző hálózatok írtak leveleket, elsősorban az ESU nevű nemzetközi szervezetnek, illetve közvetlenül az oktatási EU-biztosnak. Ezekben „a kételyeiket, illetve megkockáztatom, bizonyos esetekben a vádjait írták le” – fogalmazott. Beszámolt arról is, hogy a Vasziliuval folytatott brüsszeli személyes megbeszélésén olyan kérdéseket jártak körül, mint a szakképzés időtartama, a tankötelek-korhatár, illetve a hallgatói szerződések témája.

Hoffmann nem osztja az aggályokat

Az államtitkár elmondta, nem osztja a bizottságnak azon aggályát, hogy hazánkban nem sikerül teljesítenie a korábban vállalt európai célokat. Magyarország a korai iskolaelhagyók arányának 10 százalék alá szorítását vállalta (*Hoffmann* szerint ez jelenleg 10,4 százalék), illetve azt, hogy a diplomások aránya 30 százalék fölé nőjön 2020-ra. Utóbbi cél *Hoffmann Rózsa* szerint azért sincs veszélyben, mert Magyarország már így is eléri ezt az arányt, csak épp a felsőoktatást sikeresen elvégzők körülbelül harmadának még

nincs nyelvvizsgálója, és ezért nem vehette még át a diplomáját. Úgy vélte, a tankötelezettség 16 évre csökkentése nem lesz hatással az iskolaelhagyók számára, szerinte a statisztikák ezt bizonyítják. Kérdésre válaszolva elmondta, azért vitte le a kormány a korhatárt, mert a tankötelezettség tíz évvel ezelőtti 18 évre emelése nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, és nem csökkent, hanem nőtt az iskolából kibukók száma. Szerinte a csökkentés a szakképzésnek ad lendületet. Az államtitkár hozzátette, többek között Svédországban, Dániában, Franciaországban is 16 év a tankötelezettség korhatára.

A jogszabályokon lehet finomítani

Hoffmann Rózsa szerint nem sérti a személyek szabad áramlását a felsőoktatási törvény. Az államtitkár szerint nincs szó röghöz kötésről vagy bármilyen kényszerről, hiszen – érvelése szerint – a hallgató választhatja a diákhitelt is vagy azt, hogy családja finanszírozza tanulmányait. Ez az ügy azonban nem az oktatási biztoshoz, hanem *Andor Lászlóhoz*, a foglalkoztatási ügyek EU-biztosához tartozik (oktatásszervezésben nincs közös uniós szabályozás), ő vizsgálja majd, hogy a magyar szabályozás – mely szerint a képzési idő kétszeresét Magyarországon kell ledolgozni az állami finanszírozásért cserébe – nem ütközik-e uniós jogba. Az államtitkár úgy vélte, a szabályozás nem fog senkit sem eltántorítani a felsőoktatástól, az államtitkár által idézett statisztika szerint így körülbelül 30 százalékos a nappali költségterítéses képzésben tanulók aránya, és ez az új rendszerben sem változott. *Hoffmann Rózsa* a magyar újságíróknak leszögezte: „Az a célunk, hogy egyetértésre jussunk, és még a látszatát is elkerüljük annak, hogy Magyarország itt valamilyen vállalt kötelezettségét esetleg nem akarja teljesíteni.” Bár meggyőződése, hogy a megalkotott magyar jogszabályok jól szolgálják a vállalt célkitűzéseket, „de amennyiben úgy ítélik majd meg, hogy szükséges a jogszabályokon finomítani, itt ott változtatni kell az értelmezésben, akkor természetesen ezt készek leszünk megtenni”. *(Folytatás a 11. oldalon)*

HOFFMANN RÓZSA NEM OSZTJA AZ EURÓPAI AGGÁLYOKAT

(Folytatás a 10. oldalról)

Megjegyezte, komoly változtatásra a maga részéről nem számít. Arra is felhívta a figyelmet, hogy Magyarországon viszonylag sokan elvégezték tanulmányaikat felsőoktatási intézményben, de nyelvvizsga hiányában még nem kapták meg a diplomájukat. Ha ebből a körből átmeneitlen könnyített feltételek mellett lehetne hozzájutni a diplomához, azzal szerinte már jórészt teljesülhetnének is a diplomások számarányára vonatkozó közös uniós célkitűzések. A köznevelési és a felsőoktatási törvénnyel a magyar kormányzat a modernizációt, a megújulást, a tanulmányokhoz, műveltséghez való egyenlő hozzáférést akarja szolgálni olyan körülmények közt, amikor az országnak súlyos adósságtelherrel kell megküzdenie – mondta az oktatási államtitkár.

Mi volt a hálózatok levelében?

Vasziliu biztos szövegét egyébként jelezte, a biztos megkapta a Hallgatói Hálózat, az Oktatói Hálózat és a Hálózat a Tan szabadságért szervezetek által közösen írt levelet, és tudomásul veszi az abban meg-

fogalmazott aggályokat, főleg azzal kapcsolatban, hogy a köznevelési és felsőoktatási törvények hogyan befolyásolják a Magyarország által vállalt célszámokat a diplomások aránya és a korai iskolaelhagyás területén. Mint ismert, közös levélben fordultak az oktatási államtitkárhoz és az Európai Unió oktatásért felelős biztosához a Hallgatói Hálózat, a Hálózat a Tan szabadságért képviselői és az Oktatói Hálózat kezdeményezői. Levelükben azt írták: megítélésük szerint a magyar közoktatási és felsőoktatási rendszer átalakítása elharmadodottan, a szükséges szakmai előkészítés és társadalmi vita nélkül zajlik. A törvények előkészítése során figyelmen kívül hagyták a demokratikus törvényhozási gyakorlat elemi szabályait: nem készültek szakmai elemzések, hatástanulmányok, elmaradtak az érdemi szakmai és civil egyeztetések.

Az átalakítás jogi keretei sem megfelelőek, az oktatási törvények hiányosak és inkoherensek; egyes kérdésekben eljárási részletekre is kiterjednek, míg számos alapvető kérdést kormányrendeletek körébe utalnak – sorolták kifogásaikat. Ál-

laspontjuk szerint a kormány oktatáspolitikája megszünteti a közoktatás intézményi sokszínűségét, államosítja (vagy egyes esetekben az egyházak kezébe juttatja) a helyi, az önkormányzati és az egyéb szervezetek által létrehozott és fenntartott iskolákat, megszünteti az egyetemi autonómiát, és ellehetetleníti nagy múltú, nemzetközileg is elismert felsőoktatási intézményeket. Az iskolákra központilag előírt oktatási és nevelési tartalmakat kényszeríti rá, megszünteti a kreatív pedagógusi munkát, amely a tanulók egyéni, csoportos és helyi szükségleteinek megfelelően alakíthatja az oktatás tartalmát – írták, hozzátéve: határozottan kifogásolják az egyetemi felvételi keretszámok radikális, átgondolatlan és ad hoc csökkentését, amely nem veszi figyelembe sem a jelenlegi munkaerő-piaci helyzetet, sem a szakmailag megalapozott fejlesztési irányokat.

Hoffmann Rózsa a felsőoktatást és a hallgatói szerződést ért bírálatokra úgy reagált, mielőtt a kormányrendeletet megalkották, előzetes normakontrollt kértek, és a jogi vizsgálatok semmilyen aggályt nem jeleztek. *PL-összeállítás*

SZABÓ MÁTÉ TAPASZTALATAIRA SZÁMÍT AZ ÁLLAMTITKÁR

Az ombudsman egyik kiemelt feladata a gyermeki jogok védelme

Az ombudsman a jövőben különös figyelemmel kívánja nyomon követni a köznevelési törvénynek az esélyegyenlőségre és a társadalmi integrációra tett hatásait – közölte az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala. Szabó Máté ebben számít Hoffmann Rózsa oktatásért felelős államtitkár együttműködésére. Hoffmann rózsza közölte, a felsőoktatási és a köznevelési törvény végrehajtási rendeleteinek készítése során szoros együttműködésre törekszik az ombudsmannal.

A jogszabálytervezetek ombudsmani véleményezésével kapcsolatos eddigi gyakorlatot az esetlegesség jellemezte, ám január 1. óta az alapvető jogok biztosa már nemcsak a jogszabálytervezetek készítőinek a belátásától függően, hanem törvény rendelkezése alapján is véleményezni köteles a jogszabályok tervezetét – áll a közleményben.

A dokumentum hangsúlyozza: a biztos egyik kiemelt feladata a gyermeki jogok védelme, az oktatás szabályozása pedig gyermekeket megillető jogokat érint. Az ombudsman akkor tud eleget tenni a kötelezettségének, ha az oktatást érintő valamennyi jogszabálytervezetet véleményezheti, ám erre a véleményalkotásra a köznevelési törvény előkészítése során Szabó Máténak nem volt lehetősége.

Integrációs szempontokat is érvényesíteni kellene

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala emlékeztet: 2011 végén az Országgyűlés a felsőoktatásról, a köznevelésről, illetve a szakképzésről szóló törvények elfogadásával átalakította az oktatás teljes rendszerét. Ezzel kapcsolatban arra hívták fel a figyelmet, hogy még számos további, végrehajtó jellegű jogszabályt kell elfogadni, az előkészítés munkájában pedig az ombudsmannak részt kell vennie, s ez különösen fontosá teszi az ombudsmani hivatal és az oktatási államtitkárság együttműködését. Az oktatási rendszerben történő változtatások között utaltak arra, hogy a köznevelési intézmények a jövőben „főszabályként” állami irányítás

és fenntartás alá kerülnek, s ennek során úgynevezett iskolaközpontok kialakítása várható.

Az ombudsmani hivatal emlékeztetett arra, hogy Kállai Ernő kisebbségi ombudsman a jogszabálytervezet tavalyi véleményezése során ezzel kapcsolatban azt vetette fel: integrációs szempontokat is érvényesíteni kellene, tekintettel arra, hogy a jelenlegi közoktatási rendszerben nagy számban működnek a tanulók halmozottan hátrányos helyzete, illetve cigány származása alapján szegregált intézmények, osztályok.

Közös munkában az ombudsman és az államtitkár

Az oktatási államtitkár állásfoglalásában kiemelte: mivel az új nemzeti köznevelési törvény legfontosabb céljai közé tartozik az egyenlő esélyek biztosítása, a hátrányos helyzetű diákok felzárkóztatása, tehetségük kibontakoztatása, iskolai és társadalmi integrálása, a célkitűzések megvalósításában nagy segítséget jelenthet Szabó Máté sokéves tapasztalata.

A köznevelési törvény messzemenően tiszteletben tartja a gyermekeket megillető jogokat, az intézmények hangsúlyos feladata e jogok védelme és érvényre juttatása, a szabályozások kialakításakor e téren is számít az államtitkár az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalában felhalmozott tudásra – emelte ki. Az oktatásért felelős államtitkár szándékai szerint hamarosan sor kerül arra a találkozóra, amelyen áttekintik a jogszabályok ütemezését, és megbeszélik a közös munka menetét. *(Forrás: MTI)*

A SZEMPONTOKRA VOLT KÍVÁNCSI A KÉPVISELŐ

Réthelyi: a Nefmi nem szüntette meg 214 közoktatási intézményvezető megbízását

A közoktatási intézményvezetők megbízásának megszűnése nem kirúgás, és a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (Nefmi) nem szüntette meg 214 intézményvezető megbízását – így reagált Réthelyi Miklós miniszter egy hozzá intézett írásbeli kérdésre február 14-én.

Molnár Csaba független képviselő, a Demokratikus Koalíció tagjának az Országgyűlés honlapján feltett kérdésére válaszolva Réthelyi Miklós kiemelte: az intézményvezetői pályázat kiírásának és elbírálásának szabályai nem változtak, azokat a korábbi, senki által ezelőtt meg nem kérdőjelezett körülmények között és ütemezésben hajtják végre a kormányhivatalok. A független képviselő egyebek mellett azt firtatta, hogy milyen szempontok alapján döntöttek 214 intézményvezető kirúgásáról, és a később állami kézbe kerülő több ezer intézmény vezetőjére is ez a sors vár-e.

Az igazgatói pályázat csak tanév közben folytatható le

Réthelyi Miklós hozzátette: tisztogatásról nem lehet beszélni, mert a nemzetierőforrás-miniszter nem élt azzal a törvény adta jogával, hogy a szabályos pályázat mellőzésével hozzon személyi döntéseket. Rámutatott: az igazgatói pályázat csak a

tanév közben folytatható le, az új félévet már megkezdett, de a tavaszi érettségi időszakba nem ért intézmények esetén a sikeresen lezárt félévet követően a leginkább zökkenőmentes a pályázat.

„Az oktatás világában a fenntartás, a tartalmi minimum és a szakmai ellenőrzés állami garanciája az állampártban gondolkodókat emlékeztetheti állampárti megoldásokra is” – fogalmazott Réthelyi Miklós, megjegyezve: a nevelésügy rendszerének stabilizálását célzó politikának azonban a működő európai közoktatási rendszereket juttatja eszébe.

Tiltakozott a PSZ és a PDSZ is

A miniszter őszinte örömét fejezte ki, hogy a képviselő érdeklődése az oktatás irányába fordult. Ugyanakkor megjegyezte: sajnálja hogy ez nem mindig volt így, amikor a szocialista kormányok vidéki kisiskolák tucatjait zárták be, és megszorító csomagjaikkal a működésképtelenség szélére sodorták az oktatási rendszert.

Korábban oktatási szakszervezetek tiltakoztak az állami fenntartásba vett közoktatási intézmények vezetői megbízásainak idő előtti visszavonása ellen; véleményük szerint annak – az átvételről szóló törvényi indokon túl – semmilyen szakmai oka nincs, és ez nemhogy emeli, hanem csökkenti a színvonalat. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete azt közölte: értetlenül áll a megyei fenntartásból kikerült közoktatási intézmények vezetőivel kapcsolatos intézkedések előtt. A PDSZ szerint az igazgatók, a beosztott pedagógusok, és nem utolsósorban a diákok kerülnek olyan helyzetbe, amely kis odafigyeléssel elkerülhető lehetett volna. A Pedagógusok Szakszervezete (PSZ) pedig alátámasztottnak látta azon félelmét, hogy a közoktatási rendszer államosítása megfelelő alapot teremt a szakszervezeti érdekegyeztetés kizárásához, az intézményvezetői gárda teljes lecseréléséhez és a pedagógusok elbocsátásához.

(Forrás: MTI)

A HIT- ÉS ERKÖLCSTANRÓL TÁRGYALNÁNAK A KERESZTÉNY EGYHÁZAK A KORMÁNNYAL

A hit- és erkölcs tanításával kapcsolatban megbeszéléseket kezdeményeznek a keresztény egyházak vezetői az illetékes kormányzati felelősökkel. A tervek szerint évente közös keresztény–zsidó imaórát szerveznek.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Állandó Tanácsa, valamint a református és evangélikus egyházak püspökei február 21-én megtartott első idei tanácskozásukon határoztak arról, hogy a kezdeményezéssel közös levélben keresik meg a kormányt – tájékoztatta közleményben a Magyarországi Református Egyház (MRE) kommunikációs szolgálata egy nappal később az MTI-t.

A találkozózt az MRE elnöksége meghívására a református székházban tartották meg.

A megbeszélés keretében – a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével való előzetes egyeztetés alapján – az egyházak képviselői megállapodtak abban, hogy keresztény–zsidó imaórát szerveznek. A tervek szerint évente megrendezendő, közös imádság részleteinek kidolgozására az egyházak a Keresztény–Zsidó Tanácsot kérik föl.

Az egyházi vezetők az egyház és a kormányzat kapcsolattartásával összefüggésben jobb és átláthatóbb információáramlást kérnek és remélnék a kormányzat illetékeseitől. A megbeszélésen szó volt arról, aggályosnak tartják azt, hogy az egyházi pályázati kiírás nyitottsága miatt gyakran az egyházak belső rendjét figyelembe nem vevő egyházi szervezetek is pályázhatnak.

A közoktatás finanszírozása és szervezése kérdésében az egyházak vezetői egyértelműen kijelentették, hogy az általuk fenntartott oktatási intézmények kiszámítható működésében érdekelték, és őrizni kívánják a felekezetenként elkötelezett, minőségi oktatás eredményeit.

Az egyházaknak a cigányság között végzett szolgálata különleges és előremutató példái az egyházak által elindított és fenntartott cigány szakkollégiumok, amelyek finanszírozásának megoldásával kapcsolatban az egyházi vezetők bizakodással várják az illetékes államtitkársággal való további egyeztetéseket.

CSAK SEMMI SZEX...

Megalakult a Magyar Családtudományi Társaság február 24-én. Alapelvei közül egy: „A házasság előtti szexuális élet és az élettársi kapcsolat helyett a házasságot kell ajánlani.” A kormánytól nem túl távoli társaság az abortuszt és a homoszexuális kapcsolatokat sem támogatja. A társaság kinyilvánította, a nagy port felvert, a házasság előtti szexet tiltó indítvány csak egy tagjuk magánvéleménye volt.

Az MCST élvezi a Magyar Tudományos Akadémia támogatását, alakuló ülésüket pedig a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (Nefmi) háttérintézményeként működő Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézetben tartották, melynek főigazgatója, Tóth Tibor szoros együttműködést ígért. Az MCST egyik alapítója az a Téglásy Imre, aki a radikálisan abortuszellenes Alfa Szövetség elnökeként híressült el, de tag a fideszes országgyűlési képviselő, Rónaszékiné Keresztes Mónika is. A társaság működtetéséhez uniós forrásokat terveznek megpályázni.

Az MCST küldetésnyilatkozatában megfogalmazott célok, stratégiák összhangban állnak a kormány korábbi célkitűzéseivel, elképzeléseiket a Nefmi is támogatja.

(Forrás: Vasárnapi Hírek)

KI VÁLLAL MA ISKOLAIGAZGATÓI MEGBÍZATÁST?

Régóta ismert jelenség, hogy kevés a jelentkező az iskolaigazgatói posztra. A meghirdetett állásoknak jóval kevesebb, mint felére van két vagy több pályázó. Vitatható, hogy jó-e ez a Magyarországon meghonosodott pályázati rendszer. Egyértelmű azonban, hogy ezen kiválasztási mód feltételezi a pályázók nagyobb számát, az igazgatói feladatra jelentkező kiváló jelöltek nemes versengését. Melyek lehetnek azok az okok, amelyek az iskolaigazgatói feladatkört népszerűtlenné teszik? A kérdés megválaszolására oktatáskutatóknak kellene vállalkozniuk. Pedagógiai kutatóműhelyekben folytak ilyen irányú vizsgálatok, de a megállapításaik, javaslataik valószínűsíthetően nem jutottak el a döntéshozó fórumokhoz.

Én csak arra vállalkozom, hogy gyakorló igazgatóként néhány olyan észrevételt tegyek, amelyeket a munkám során tapasztaltam, foglaltam meg.

Az igazgatói munkakör

Tudomásom szerint kevés olyan ország van, ahol az igazgatóknak olyan széleskörű feladat- és felelősségi körtük van, mint Magyarországon. Ráadásul munkájukat méltatlan feltételek mellett végzik.

Az igazgató felel az iskolában folyó pedagógiai munkáért, ő a tanárok és a technikai dolgozók munkáltatója, felelős a gazdálkodásért, az iskola jogszerű működtetéséért.

Egyszerre kell megfelelni a fenntartónak, a tantestületnek, a szülői elvárásoknak. A fenntartó döntéseit képviselnie és végrehajtania kell az iskolában akkor is, ha nem ért vele egyet. A tantestület, a szülők és diákok a nemtetszésüket ezekkel a döntésekkel kapcsolatban az igazgatónak fejtik ki, sokszor öt okolják a hibásnak tartott döntések következményeire.

A másik irányban is sok konfliktust vállal az igazgató. Az iskolai érdekek érvényesítése gyakran nagy diplomáciai képességeket kíván, s a legrutinósabb kollégáim is megkaphatják a fenntartóuktól: nem azért tartják őt, hogy megnehezítse a dolgukat!

Munkafeltételek

Mindehhez a rendelkezésre álló eszközök szereznyek, az intézményesített támogatás kevés.

Minden iskola forráshiánnyal küszködik, többnyire nehéz vezetői döntést jelent a sok helyre kellő kevés pénz elosztása.

A tanári óraszám 18-ról 20-ra, majd 20-ról 22-re emelése nagyon sokat ártott az oktatásnak. Az egyik ilyen negatív hatás az, hogy a megnövekedett tanári terhek mellett a vezetők a korábbinál kevesebb feladatot tudnak delegálni kollégáiknak. Ez az iskolavezetésre háruló terheket is növeli. Ha hozzáveszünk az évről évre növekedő adminisztrációs terheket, a statisztikák, jelentések gyártását stb., akkor érthetővé válik, hogy az igazgatók miért foglalkoznak egyre kevesebbet a legin-

kább sajátjának vallott feladattal, a pedagógiai munkával. A jelenlegi jogszabályi dzsungel mellett az intézmények teljesen jogszerű működtetése lehetetlen, ugyanakkor az igazgató az egyszemélyi felelős mindenért. Jogi végzettségű munkatársat az iskolák nem tudnak alkalmazni. A naprakész jogszabályi információkat, amelyeket az oktatásirányításnak ingyen és jól felhasználhatóan kellene az igazgatók rendelkezésére bocsátania, fizetős rendezvényeken, kiadványokból szerezhetik be a vezetők. Ha van anyagi keret, el kell dönteni: erre fordítjuk, esetleg könyvtárat, szertárat fejlesszünk, vagy más, égetően szükséges dologra költjük a kevés pénzünk.

Ezért is van az, hogy az ország bármely iskolaigazgatója bármelyik pillanatban felelősségre vonható valamilyen vétlen mulasztásért, eldugott jogszabály megsértéséért.

Önálló szakma-e az iskolaigazgatói munka?

A feltett kérdésre adott válasz jelentősége abban rejlik, hogy az arra adott pozitív vagy negatív válasz más következményekkel jár.

Amennyiben nem tekinthető önálló szakmának, akkor a pedagógusi végzettségen kívül szükségtelen további képzettséget elvárnak. Alapvetően az eredményes igazgató hasonló ismeretekkel és kompetenciákkal rendelkezik, mint a beosztott pedagógus. A kiegészítő ismereteket és kompetenciákat a gyakorlatban, esetleg továbbképzéseken, tapasztaltabb vezető kollégáktól ellesve elsajátíthatja. Ez a felfogás a tantestületen belül az „első az egyenlők között” szereppel rokoníthatja leginkább az iskolaigazgató helyzetét.

Az önálló szakmaként kezelés a professzionális elemek szükségességén alapul, illetve megfogalmazza az igényt a szakma professzionalizálására. Ez a felfogás inkább azt a nézőpontot látszik erősíteni, hogy az igazgató szerepe az iskolai munkamegosztásban lényegesen különbözik a pedagógusokétól, más a felelősségi köre, más a munkájának hatása az intézmény működésére.

Az utóbbi években az iskolavezetésnek, s ezen belül az intézményvezető szerepének egyre nagyobb figyelmet szentelnek külföldön. A publikációk sokasága foglalkozik az igazgató helyével az oktatási rendszeren belül, szerepével az iskola hatékonyabbá tételében. Általánosan elterjedt vélekedés, hogy az oktatás minőségének, hatékonyságának javításában, az innovatív iskola elterjedésében az egyik kulcsszereplő az igazgató. Nagy szerepet játszanak a vezetői kvalitásai, az optimálisan meghatározott felelősségi és hatásköre. Számos UNESCO-, OECD- és európai uniós szakkönyv, tanulmány foglalkozik ezzel a kérdéskörrel.

Magyarországon a pedagógiai közbeszédben ez a téma – egyelőre – csak periférikusan fordul elő.

Az igazgatói munkakört az országok többségében önálló szakmának tekintik. Aki erre a pályára lép, jó alapképzésre, majd továbbképzésre, kiszámítható előmenetelre, karrierre, biztos megélhetésre számíthat.

Magyarországon nem ez a helyzet. Az igazgató a megbízását többnyire vezetői előképzettség nélkül kapja öt évre. A funkció ideiglenes, a megújítása esetleges. A szabályozás alapján az igazgató olyan pedagógus, aki – éppen úgy, mint például az osztályfőnökök vagy a munkaközösség-vezetők, plusz megbízatásként egy időre a tanítás mellett igazgatja az intézményét. Sokszor ez a tény nehezíti az igazgató szakmai identitásának kialakulását, s mindez szerezvarhoz vezethet.

Pedig a vezetői munka számos olyan kompetenciát is igényel, amelyekre a pedagóguspályán nincs feltétlenül szükség. Ezek a készségek és képességek évek alatt fejlődnek ki, s ha a vezető néhány vezetői ciklus után visszamegy tanítani, ez a tudás nagy eséllyel elvész.

Az új nemzeti köznevelési törvény megalkotása jó lehetőséget biztosított az intézményvezetők helyzetének, szerepének újragondolására. Sajnos ezzel a lehetőséggel nem éltek a törvényalkotók.

Az igazgatói munka elismerése

Az iskolaigazgatók munkájának elismertsége összhangban van azzal, amiben a társadalom részesíti az oktatást, s azon belül a pedagógusokat. Ha megszorításra van szükség, akkor a legkézenfekvőbb az oktatásból kivonni a pénzt.

Így volt korábban is, s valószínűleg ez vár ránk a közeljövőben. Ennek rövid távú hatásait a döntéshozók bizonyára elviselhetőnek tartják, a hosszú távú katasztrofális hatásaival pedig nem nekik kell majd szembenézniük. Az igazgatókra nézve mindez azt jelenti, hogy az OECD-országokkal összevetve a legrosszabbul fizetett tanárokkal, rossz feltételek mellett kell működtetniük intézményüket, s mindezt bizonytalan feltételek között, teljes felelősségvállalással. Cserében a megalázóan alacsony pedagógusbér mellé havi nettó 40 ezer forintot el nem érő vezetői pótlékot is hazavihetnek. Éppen ezért a nemrég nagy vihart kavarázó eset, az állami fenntartásba vett intézmények vezetői kinevezéseinek visszavonása és új pályázat kiírása meglehetősen érthetőnek tűnik. Azon túlmenően, hogy az intézmények munkáját alaposan megzavarta ez az esemény, miért gondolják a döntéshozók, hogy tömegek fognak pályázni az így megüresedett posztokra?

Általában is miért gondolják a döntéshozók, hogy tömegek fognak pályázni a jelenlegi feltételek mellett igazgatói posztra?

Somogyi László igazgató

CSAKNEM HÁROMMILLIÓ ÚJ TANKÖNYV KELL JÖVŐ JANUÁRIG

Az Index birtokába került *Réthelyi Miklós* nemzetierőforrás-miniszter tankönyvpiaci elemzése, amelyet a napokban mutatnak be a kabinet előtt. Az összefoglaló szerint a közoktatás rendszerének már kodifikált átalakítása szükségszerűen maga után vonja a tankönyvkiadás és -forgalmazás újraszabályozását. Az egyeztetéseken még nem szereplő jelentés szerint 2013 elejére hetvenféle új tankönyv 2,8 millió példányának legyártására lesz szükség, hogy az iskolai könyvek illeszkedjenek az új alaptantervhez – olvasható az index.hu-n.

A közoktatási tankönyvellátás több mint 1,3 millió tanulót, 120 ezer pedagógust, több mint 3 ezer közoktatási intézményt, 70 kiadót és több mint száz forgalmazót érint. A 2013/2014. tanévtől első alkalommal biztosítja majd az állam az első évfolyamra beiratkozó tanulók számára, hogy térítésmentesen jussanak tankönyvekhez. A többi évfolyamon pedig fokozatosan, felmenő rendszerben kell az ingyenességet biztosítani. Az állam eddig évente 7 milliárd forint költségvetési támogatást biztosított a rászorulóknak számára ingyentankönyvekre, ezért a következő években vélhetően jelentős többlet lehet ró majd a költségvetésre, hogy nem csupán a törvényben meghatározott támogatásra jogosult körnek, hanem az összes diáknak biztosítani kell a térítésmentességet.

A Nefmi jelentése szerint a helyzetet meg lehet oldani olyan pályázattal rendelkezővel, amely helyzetbe hozná a hazai tulajdonú kiadókat. A tárca szerint ugyanis a magyarországi tankönyvkiadó vállalkozá-

sok nemzetközi mércével mérve is profeszionálisan működnek, tankönyveik elérték a nyugati színvonalat, minden változásra igen gyors és hatékony választ adnak, a verseny pedig igen erős, így néhány hatósági rendelet is elég ahhoz, hogy a rendszer az új oktatáspolitikai elvárásoknak megfelelően kezdjen működni.

A minisztérium dolgozata azt is bemutatja, milyen hátrányai és kockázatai lennének annak, ha tovább folytatódna a piac centralizációja, és egy kizárólagos jogokkal felruházott tankönyvkiadó céget hozna létre az állam. A jelentés szerint erre a megoldásra jelenleg nincsenek források a büdzsében, és az európai uniós versenyjog szempontjából is aggályos lenne. „A külföldi cégek (Sanoma, Bridgepoint Capital Limited) jelentős médiabirodalommal és befolyással rendelkeznek, félreállításuk esetén Magyarországnak igen nagy károkat okoznának, és komoly eséllyel perelnék az államot.”

A monopólium létrehozása ellen komoly belpolitikai érvek is vannak – hangsúlyozta a Nefmi. „A magyar, családi kézben lévő kiadók döntő része a jelenlegi kormányzat támogatója, akik a privatizált, külföldi kiadókkal szembeni korábbi hátrányos megkülönböztetésük megszüntetését várták az új kormánytól, nem működésük ellehetetlenítését. A tankönyvellátó rendszer a szerzőktől a nyomdászokig, a szerkesztőktől a jóváhagyókig mintegy tízezer értelmiségi család teljes vagy részbeni megélhetését biztosítja.”

Az oktatási tárccal rivalizáló elképzelés, amely többek között a Nemzeti Tankönyvkiadó vagy valamelyik hasonló profilú szakképzés vagy megvásárlására alapozná az állami tankönyvkiadást, úgy tudjuk, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium korábbi államtitkárától, *Gál András Leventétől* származik.

(Forrás: index.hu)

POKORNI: AGGÁLYOS A SZAKKÉPZÉS IDEJÉNEK LERÖVIDÍTÉSE

Ahonnán az állam kihúzza a pénzt, ott gyorsan megjelenik a minőségromlás

Pokorni Zoltán aggályosnak tartja, hogy a szakképzés idejét négyről három évre rövidíti le a NAT, ráadásul drasztikusan csökken a közismereti órák száma. A Fidesz alelnöke attól tart, hogy nagyon szűk, betanítás jellegű lesz így a szakképzés.

A parlament oktatási bizottságának elnöke, a Fidesz alelnöke február 22-én Balassagyarmaton, a Nógrád Megyei Pedagógiai Konferencián a NAT-ról szólva a kérdések között említette, hogy az állami iskolafenntartás több pénzzel jár-e, vagy csak az eddigi pénzmozog az önkormányzatok és az állam között. A politikus a rendezvény elején hangsúlyozta, hogy az elmúlt másfél év vitáit nem szeretné folytatni.

Az új alaptanterv egyik komoly problémájának nevezte a szakképzést, mivel az eddig négyéves szakmunkásképzést hároméves váltja fel jövő szeptembertől. Mint mondta, azt támogatja, hogy a tanmühelyből minél gyorsabban kerüljenek a gyerekek a ténylegesen működő cégekhez gyakorlatra, de aggályosnak tartja a képzés lerövidülését és azt, hogy azon belül is radiálisan csökken a közismereti órák száma. Számításai szerint ezekből legfeljebb heti négy-öt lesz, beleértve a testnevelést is. Pokorni attól tart, hogy nagyon szűk, betanítás jellegű lesz így a szakképzés, egy adott munkahelyre tanítják be a gyerekeket, akik más állás vállalására nem is lesznek képesek. Kitért rá, igaz, hogy Németországban is hároméves a szakmunkásképzés, de ott kilencéves az általános iskola, és egy évben nem 611 közismereti óra van, hanem 900.

Az állami kézbe kerülő iskolafenntartásról elmondta, hogy sze-

rinte a döntés „túlzó”, de mellette szóló érvként ismertette, hogy nemzetközi mérések szerint a magyar oktatási rendszer nem képes ellensúlyozni a gyerekek otthoni szociális, kulturális hátrányait. Ennek egyik oka szerinte a fenntartásban kereshető, úgy fogalmazott: „van olyan méret, ami alatt” egy önkormányzat nem tudja kezelni a felmerülő problémákat, mert pénze, szakértelme, mozgásteret sincs.

Az állam 2013 januárjáig veszi át az önkormányzati általános és középiskolákat – mondta az elnök, közölve: az állami normatív támogatás összege most 440 milliárd forint, az önkormányzatok ehhez 500 milliárdot tesznek hozzá. Ha az állam magához húzta a feladatokat, magához fogja húzni a forrásokat is – mondta –, vagyis az önkormányzati adók (gépjárműadó, iparüzési adó) egy része az államhoz kerül. Szerinte „messziről nézve ez méltányos dolog”, mert az állam a nagyoktól elveszi, és a kicsiknek adja, „a baj csak az, hogy ahonnán kihúzza ezt a pénzt, ott aránylag gyorsan megjelenik a minőségromlás (...), ahova pedig odateszi, ott lassan épül fel a minőség, évek alatt”.

A politikus hangsúlyozta: ezért az a cél, az a feladat, hogy ne egyszerűen a meglévő pénzt osszák újra, hanem több pénz kerüljön a rendszerbe.

(Forrás: MTI)

Németországban is hároméves a szakmunkásképzés, de ott kilencéves az általános iskola, és egy évben nem 611 közismereti óra van, hanem 900

MEG KELL TARTANI A „SZABADSÁG KIS KÖREIT”

Felmérés készült a szakkollégiumokról

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet kezdeményezésére lezajlott a *Szakkollégiumi helyzetkép felmérése* című kutatás. Ennek alapvető célja a szakkollégiumok helyzetének feltérképezése volt, ezáltal pedig javaslatok megfogalmazása a szakkollégiumok minőségi kritériumrendszerére vonatkozóan. A kutatás eredményeit február 24-én konferencia keretében ismertették a budapesti Szent Ignác Szakkollégiumban.

A hazai szakkollégiumok felsőoktatásunk sajátos szegmensét alkotják. A szakkollégiumokat gyakran sorolják a tehetséggondozási rendszer elemei közé, máskor a civil szféra részeként említik őket. Történetük során némelyik politikai szerepet játszott, mások megmaradtak a tudományos munka és oktatás művelése mellett. A hazai felsőoktatásban és elitképzésben betöltött szerepük ellenére eddig igazán átfogó kutatás nem készült a szakkollégiumokról, különösen nem a tevékenységük, szolgáltatásaik minőségi kérdéseiről.

A szakkollégiumok helyzetét mérték fel

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet által kezdeményezett Szakkollégiumi helyzetkép felmérése című kutatás alapvető célja a szakkollégiumok helyzetének feltérképezése volt, ezáltal pedig javaslatok megfogalmazása a szakkollégiumok minőségi kritériumrendszerére vonatkozóan. A kutatás 48 intézmény és 632 hallgató bevonásával vizsgálta a szakkollégiumok típusait, azok felsőoktatási intézményekhez való kapcsolódását, a szakkollégiumi képzés és a formális képzés egymáshoz való viszonyát. A helyzetkép kiterjed a szakkollégiumok által fejleszteni kívánt készségekre, valamint a szakkollégiumi tagsággal járó, a későbbi munkavállalás szempontjából kiemelten fontos előnyökre (pl. kapcsolati erőforrások/tőke, információk elérése, mobilitási lehetőségek).

A kutatás legfontosabb megállapításai

Körülbelül 90-100, magát szakkollégiumként meghatározó intézmény működhet ma Magyarországon 5500-6000 taggal. A szakkollégiumok a felsőoktatási tehetséggondozás hiányosságait kezelni szándékozó, magas színvonalú szakmai képzést nagy költséghatékonyság mellett végző intézmények. Az utolsó OTDK-n a mintákban szereplő 48 szakkollégium közül 31 képviseltette magát egy vagy több tagjával, ott elért helyezéssel vagy különdíjjal 23 büszkélkedhet.

Kiderült: a társadalmi problémák iránt érzékeny értelmiség nevelése olyan cél, amely a szakkollégiumok minden típusának törekvései között felbukkan. 42 kollégium részt vesz valamilyen önkéntes program vagy nem csupán a szakkollégistákat érintő közéleti program (konferenciák,

kulturális rendezvények stb.) szervezésében. A válaszadó hallgatók 41 százaléka önkénteskedik a szakkollégiumon kívül is. Ez jelentősen meghaladja az egyébként is csökkenő tendenciát mutató teljes populációs adatokat (11,9 százalék). A szakkollégisták a teljes népességben tapasztaltnál alapvetően jobb kapcsolati hálóval rendelkeznek. Eredményeik alapján azt feltételezhetjük, hogy az értelmiségi-közéleti szakmák, pozíciók esetében a szakkollégisták nagyobb arányban rendelkeznek kapcsolatokkal, és e kapcsolatok mozgósíthatóbbak, inkább jelentik a segítségnyújtás forrásait, mint a teljes népesség esetében.

Vörös Ferenc rajza

A szakkollégiumokban kiterjedt minőségbiztosítási gyakorlatokkal találkozhatunk. Annak ellenére, hogy a szakkollégiumokra fordított fenntartói vagy kormányzati figyelem kevés, a szakkollégiumok jól dokumentált eljárásokkal, rendszeres belső minőségértékelési gyakorlatokkal rendelkeznek. A képzés, szakmai munka színvonalát ugyanakkor a környezeti bizonytalanságok erősen befolyásolják.

Feltárták a szakkollégiumi rendszer problémáit is

A leginkább szembetűnő probléma a szakkollégiumi rendszer gazdátlansága, a szabályozás és finanszírozás ebből eredő problémái. A szakkollégiumok finanszírozása változó formákban jelent meg az elmúlt évtizedben. Állami támogatás 2003 óta van – 2011-ben nem volt –, mennyisége azonban előre nem kalkulálható és ingadozó. A felsőoktatási intézmények és a szakkollégiumok viszonya problematikus. A fenntartói szemlélet a szakkollégiumoknak az egyetemi bürokráciába, szervezeti rendbe való integrációját vonná

maga után, ugyanakkor ezzel pontosan a szakkollégium méretéből, működésének módjából adódó előnyök kerülnek veszélybe. A legnagyobb finanszírozási nehézségek az épület és az infrastruktúra fenntartása területén jelentkeznek. Emellett gondot okoz a szakmai, tartalmi tevékenységekre fordítható összegek ingadozása, a tervezhetőség hiánya. A támogatási összegek növelésének kívánalmánál jelentősebb a kiszámíthatóság iránti igény.

(A teljes kutatási jelentés és az OFI által megfogalmazott javaslatok a www.femip.hu e-mail címen tekinthetők meg.)

Hatékony pályázati rendszerre lenne szükség

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet által szervezett Szakkollégiumok és minőség című konferencia elsődleges célja az volt, hogy ösztönözze a magyarországi szakkollégiumi rendszer beillesztését egy szélesebb oktatáspolitikai struktúrába a változó jogszabályi környezetben – hangzott el a konferenciát megelőző sajtótájékoztatón.

Smuk Péter, a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium rektora arról beszélt: „A szakkollégiumok önszerveződő, autonóm jellege nagyon fontos a tehetséggondozás szempontjából. A szakkollégiumok és a felsőoktatási intézmények is egyetértenek abban, hogy a szakkollégiumok működését, tehetséggondozási tevékenységét egy hatékony pályázati rendszerrel lehet legjobban ösztönözni.”

Gerő Márton, a Szakkollégiumi helyzetkép felmérése című kutatás vezetője hozzátette: „Remélem, a kutatás eredményei felhívják a figyelmet azokra a szakkollégiumi értékekre, amelyeket mindenképpen érdemes megtartani a nemzeti felsőoktatási törvény alkotta keretek között is. A törvény kimondja, hogy a tudományegyetemi státus feltétele szakkollégium működtetése, ugyanakkor a működéssel kapcsolatos tartalmi elvárásokról egyelőre keveset tudunk.”

Bángi-Magyar Attila, a Minőségfejlesztés a felsőoktatásban című projekt irodavezetője megjegyezte, hogy a szakkollégiumi rendszer éppen önszerveződő, önkéntes jellege miatt fogja megtartani a „szabadság kis köreit” a jogszabályoktól függetlenül is. *PL-összeállítás*

NAGYON NEHÉZ LESZ TIZENHAT ÉVESEN MUNKÁT TALÁLNI

Egyelőre felmérhetetlen, milyen következménye lesz az új Munka törvénykönyve (Mt.) és a közoktatási, valamint a felsőoktatási reform együttes hatásának a munkaerőpiacra. Az új munkajogi kódex júliusban életbe lép, így legkorábban 16 éves korban már munkavállalónak számítanak majd a fiatalok. Vagyis mindazok, akik a középfokú oktatásból – például az iskolarendszerű szak-képzésből – lemorzsolódnak, legálisan munkaszerződéssel is elhelyezkedhetnek majd. Igaz, az Mt. szerint a fiatal munkavállalókra vonatkozó megkötéseket alkalmazniuk kell a munkaadóknak.

Az álláskeresőik között találhatják magukat azok a fiatalok is, akik a felsőoktatási keret-számok, ponthatárok változásai miatt esetleg nem jutnak be a vágyott képzésre, vagy pedig a tandíj bevezetése okoz számukra olyan anyagi nehézséget, hogy inkább a továbbtanulás feladása mellett döntenek. Különösen, ha nem kívánnak élni a Diákhitel 2-vel sem. Erről legkorábban kora nyáron lesznek pontosabb információk. A diákok többsége ugyanis valószínűleg beadja jelentkezését a kinézett képzésre, és a felvételi eredmények után dönt arról, melyik megoldást választja – mondta a Napi Gazdaság érdeklődésére Adler Judit, a GKI kutatója. Az egyik lehetséges megoldást az jelentheti, ha a felsőfokú szakképzésben továbbtanul-

nak. Az uniós tagállamok felsőoktatási lehetőségei iránt is nőtt az érdeklődés.

Amennyiben a fiatalok a regisztrált álláskereső mellett döntenek, azzal is számolniuk kell, hogy a recesszióba hajló gazdaságban egyre kevesebb álláslehetőséget kínál a munkapiac, ráadásul szakképzett, esetenként diplomás és tapasztaltabb versenytársakkal kell egy-egy állásért megküzdeniük. Valószínűtlennek látszik, hogy a munkaadók komolyabban érdeklődjenek e fiatalok foglalkoztatása iránt – mondta Adler. Ugyan a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és az MKIK GVI által készített 2012-es munkaerő-piaci prognózis szerint idén a vállalkozások 15 százaléka tervezi pályakezdek foglalkoztatását, azonban elsősor-

ban diplomás vagy szakképzettséggel bírókra számítanak.

Képzetlenségük miatt többnyire csak az eseti, alkalmi munkák, betanított munkák és segédmunkák lesznek elérhetőek a tankötelezettség 16 évre való leszállítása miatt a munkaerőpiacra kerülő fiataloknak. Az is gondot jelent, hogy e korban még kevésbé érettek a tanulók – véli Rolek Ferenc, az MGYOSZ alelnöke. Eddig viszonylag kevés 16–18 év közötti munkavállalóval találkoztak a cégek. Vonzó lehet, hogy e fiatalok olcsó munkaerőt jelenthetnek. Rolek szerint egyelőre a munkáltatók többsége arra koncentrálna, hogy az új Mt. előírásait a meglévő állományra alkalmazni tudják.

(Forrás: Napi Gazdaság)

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁT TARTANAK PEDAGÓGUSOKNAK

Kézen fogva tanítják a tanárokat a fogyatékkal élők

A Kézenfogva Alapítvány osztályfőnököknek szánt, újszerű képzésen, közvetlenül mutatja meg, hogyan és milyen eszközökkel tudják közelebb hozni a fogyatékos emberek világát a diákokhoz. Az oktatáson úgynevezett tapasztalati szakértők vesznek részt, akik maguk is fogyatékosággal élő emberek. Ők segítik majd a későbbiekben az osztályfőnökök munkáját. A program segítségével a tanárok – és később az osztályfőnöki órákon a diákok – közvetlen kapcsolatba kerülnek fogyatékos emberekkel, megismerhetik a világukat, feltehetik kérdéseiket.

Az alapítvány legújabb, közvélemény-formáló programja, az „Osztályfőnöki óra” már az első foglalkozáson nagyon hatékonyan bizonyult, mély nyomot hagyott a pedagógusokban.

A Kézenfogva Alapítvány munkatársa, Kalmár Judit – aki oktatóként vesz részt a programban – személyesen tapasztalta meg, hogy a részt vevő pedagógusok percről percre oldódnak, értik és élnek meg a fogyatékos emberek világát. A tréning során értelmileg akadályozott fiatalokkal lehetett fákockából építeni, fehér bottal és bekötött szemmel kellett közlekedni, kerekesszékes akadálypályán haladni. A pedagógusok rácsodálkoztak „tanítóik” humorára, akaraterejére, arra, hogy mennyire teljes életet élnek. A foglalkozás után mindenki vitt haza valamit, ami után már másként éli majd az életét.

Azoknak a tanároknak sem kell elkeseredniük, akik nem kerültek be a programba, hiszen a Kézenfogva Alapítvány egy játékot indít Találkozási pontverseny címen. A játékba iskolai csapatok (minimum három fő) nevezhetnek. A verseny célja, hogy a diákok – esetleg tanáraik, osztályfőnökük segítségével – közös programokat szervezzenek fogyatékos emberekkel. A játékban való részvétellel nem csupán értékes nyereményekre tehetnek szert a csapatok, de játszva teremtenek kapcsolatot egymással ép és fogyatékos kamaszok.

A versenyre a http://ofoora.kezenfogva.hu/?page_id=36 címen lehet jelentkezni.

A TANULÁS BÉRE

Az érettségivel rendelkező munkavállalók átlagosan feleannyit keresnek, mint az egyetemi diplomát kezükben tudó dolgozók – derül ki a Workania állásportál által működtetett Fizesetek.hu internetes bérfelmérés legújabb eredményeiből. Az előbbieket átlagfizetése ugyanis havi bruttó 163 ezer forint, míg az utóbbiaké átlagosan 325 300 forint.

A főiskolai végzettség 13 százalékkal ér kevesebbet a munkaerőpiacon az egyetemnél: az ilyen végzettséggel rendelkező munkavállalók havi 282 700 forintot keresnek. Tavaly is az általános iskolai végzettség ért a legkevesebbet – 113 ezer forintot –, sőt 11 százalékkal csökkent az ilyen végzettséggel rendelkező dolgozók átlagbére. A szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők átlagbérében is 2 százalékos visszaesés mutatható ki: jelenleg 132 ezer forint. Az OKJ-s végzettség 2010-hez hasonlóan 164 ezer forintot ígért. A felsőbb végzettségek esetében 2, illetve 6 százalékos növekedés volt látható az átlagfizetésekben 2010-hez képest.

Nem mindegy, hogy hány éves szakmai tapasztalattal rendelkezik a munkavállaló. A Fizesetek.hu szerint egyetemi diplomások például hat-tíz év után kapják a legtöbbet, több mint havi 400 ezer forintot, pályakezdeként viszont 245 ezer forintra számíthatnak. A három-öt, valamint a több mint tízéves munkatapasztalat havi 355 ezer forintot ér. A főiskolai diploma pályakezdeként 217 ezer forintot jelenthet, a 332 ezer forintos csúcs hat-tíz év után érhető el. A tíz, valamint a három-öt év ez esetben 300 ezer forintos bért jelent. Az érettségizettek pályakezdeként havi 140 ezer forintra, hat-tíz év után pedig 176 ezer forintra számíthatnak.

(Forrás: HVG)

BEFEKTETNEK A JÖVŐBE

Ingyenes fejlesztőeszközök a Microsofttól az egri főiskola informatikus hallgatóinak

Több lábon álló együttműködési megállapodást írt alá a Microsoft Magyarország és az Eszterházy Károly Főiskola a szoftvervállalat oktatási programjainak keretében. Ennek részeként az egri főiskola összes informatikus és tanárjelölt hallgatója, valamint a tanári kar ingyenesen használhatja valamennyi Microsoft-fejlesztőeszközt és -szerverterméket az iskolában és otthonában egyaránt. A február 14-én aláírt együttműködés több száz diákot és tanárt érint, értéke több százmillió forintba tehető.

Mindenki tisztában van azzal, milyen meghatározó tud lenni tanulmányai, szakmai pályája szempontjából egy-egy jó tanár. Ezt felismerve a Microsoft Magyarország tudatosan építi a kapcsolatot a hazai oktatás versenyképességének növelése érdekében. Segít a tanároknak abban, hogy elősegítsék és ösztönözzék tanulóik sikerességét, valamint hogy támogassák őket a jövőre való felkészülésben.

Eme törekvés egyik lépcsőjeként több lábon álló együttműködési megállapodást írt alá a Microsoft Magyarország és az egri Eszterházy Károly Főiskola. A megállapodás része, hogy a Dream Sparkprogram keretében a legtöbb szerveroldali és fejlesztőeszközt – egyebek mellett a Visual Studio legújabb változatát – a főiskola informatikus és tanárjelölt hallgatói, valamint tanári kara oktatási és kutatási célra egyaránt felhasználhatja.

A szoftvertámogatás mellett a vállalat célja az informatikai tudás megszerzésének elősegítése. A Microsoft IT Akadémia programjának keretében hivatalos Microsoft tananyagokat ad a főiskolának, így a tanulók nemzetközileg elismert Microsoft Certified Professional (MCP) vizsgára készíthetők fel, amellyel a hallgatók a nemzetközi munkaerőpiac által széles körben elismert tanúsítványt szerezhetnek. A Microsoft biztosítja az MCP-hez szükséges tananyagot, az e-learning környezetet, a laborgyakorlatokat, valamint az oktatók kiképzését is.

A megállapodás harmadik eleme egy pilot projekt mindkét szervezet számára: a tervek szerint a főiskola gyakorlóiskolájá-

nak egyosztálynyi diákja szeptembertől Windows 8 operációs rendszert futtató táblagépeken kezdi meg a tanévet. A projekt célja, hogy kiderüljön, hogyan tudják a diákok használni a mindennapi tanórán a legkorszerűbb táblagépeket.

Az Eszterházy Károly Főiskola egy úgynevezett „Innovatív Tanári Kompetenciaözpont” létesítését is tervezi, ahol a tanárok a legkorszerűbb hardverekkel és szoftverekkel ismerkedhetnek meg, így ezeket alkalmazva színesíthetik, tehetik hatékonyabbá óráikat. Mindezeket túl az együttműködés keretében a Microsoft felhőalapú infrastrukturális támogatást nyújt az intézmény hivatalos elektronikus kommunikációjához. A Live@edu rendszer bevezetését követően az intézmény összes hallgatója és oktatója – mintegy tízezer fő – egyenként 10 gigabájt tárhelyű, saját nevére szóló intézményi e-mail fiókhoz fér hozzá.

A megállapodásban rögzített szoftver-szolgáltatás és tudástámogatás értéke több százmillió forintba tehető.

Az Eszterházy Károly Főiskola hallgatói előtt is megnyílik az út, hogy részt vegyenek a Microsoft Student To Business programjában, amely a testre szabott képzést követően gyakornoki lehetőséget biztosít a Microsoft partnereinél és ügyfeleinél.

„Az Eszterházy Károly Főiskola összes oktatójával közös a célunk: a végzett informatikus és tanárjelölt hallgatók naprakész tudással rendelkezzenek. Ehhez a Microsoft igyekszik minden segítséget megadni. Minden cégnek szüksége van ugyanis olyan munkavállalókra, akik

azonnal hadra foghatók, akiket nem kell hónapokon keresztül kitanítani. Az Eszterházy Károly Főiskolán ilyen szakembereket képeznek. A Microsoft világszerte, így Magyarországon is partneri viszonyt alakít ki az oktatásban részt vevő közösségekkel annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabban tudják kiaknázni a diákokban rejlő lehetőségeket. Ők jelentik ugyanis számunkra a jövőt” – emelte ki Papp István, a Microsoft Magyarország ügyvezető igazgatója.

„Az Eszterházy Károly Főiskola hosszú ideje elhivatottan törekszik arra, hogy különböző karain informatikai oktatásban részesülő (tanárjelölt) hallgatói behatóan megismerkedjenek a legkorszerűbb infokommunikációs technológiákkal. Ezért a főiskola vezetése hajlandó sok áldozatot hozni és előremutató lehetőségeket biztosítani a hallgatók számára (pl. laptopprogram). A gyakorlati képzés mellett pedig a legfrissebb elméleti tudást is biztosítani kívánja az érdeklődők részére – a mesterképzésen túl újonnan akkreditált Neveléstudományi Doktori Iskolájának egyik alprogramja (Elektronikus tanulási környezetek) keretében is. Így a megszerzhető IKT-ismeretek teljes oktatási spektrumát kínálja az intézménybe jelentkezők számára. A gazdag portfólió értékét még inkább növeli a Microsoft Magyarországgal most megkötött együttműködési megállapodás, melynek eredményeképpen hallgatóink valóban piacképes tudással léphetnek be a munkaerőpiacra” – hangsúlyozta dr. habil. Kis-Tóth Lajos, az Eszterházy Károly Főiskola általános és fejlesztési rektorhelyettese.

ÖSZTÖNDÍJPROGRAMOT INDÍT AZ ÓBUDAI EGYETEM

A Pomázi Lajos-ösztöndíj megalapításával támogatja az Óbudai Egyetem a részösztöndíjas és az önköltséges képzésre felvételiző, illetve a már tanulmányaikat folytató legkiválóbb hallgatókat.

A most alapított ösztöndíjprogram két részből áll: támogatják azokat a hátrányos helyzetű, rászoruló tanulókat, akiket a Bánki Donát gépész- és biztonságtechnikai mérnöki kar által meghirdetett alapképzési szakok valamelyikére részösztöndíjas, illetve önköltséges képzésre vesznek fel. Azok a részösztöndíjas, illetve önköltséges hallgatók is kaphatnak ösztöndíjat, akik jó eredményeket érnek el, és ezen a szakmai területen kiemelkedő teljesítményt nyújtanak.

Az Óbudai Egyetem 2010. január 1-jével a Budapesti Műszaki Főiskola, valamint a Bánki Donát Műszaki Főiskola, a

Kandó Kálmán Műszaki Főiskola és a Könnyűipari Főiskola jogutódjaként jött létre. Pomázi Lajos 1966-tól oktatóként a Budapesti Műszaki Egyetemen dolgozott. 1984 és 1990 között a Bánki Donát Műszaki Főiskola főigazgatója volt, majd a főiskolán, illetve a jogutód karon a műszaki mechanika tantárgycsoport tárgyfelelőseként és előadójaként dolgozott. Emellett a szakminisztériumban tíz éven keresztül oktatás- és tudományszervezési feladatokat látott el. Munkáját számos kítettetéssel ismerték el. Pomázi Lajos 2012. január 22-én, életének 78. évében hunyt el. (Forrás: MTI)

HARMINCEZERREL CSÖKKENT A FELSŐOKTATÁSBA JELENTKEZŐK SZÁMA

Az idén – az eddig regisztrált adatok szerint – 109 ezren adtak be jelentkezési kérelmet egyetemre, főiskolákra, mintegy 32 ezerrel kevesebben, mint a tavaly. *Princzinger Péter*, az Oktatási Hivatal vezetője nem ért egyet azzal, hogy a jelentkezők számának visszaesését a keretszámok változása, illetve az államilag finanszírozott helyek mennyiségének csökkentése okozta. Százmilliárd forintos európai uniós fejlesztési program indul márciusban a felsőoktatási intézmények számára.

Több mint harmincezerrel kevesebben jelentkeztek a felsőoktatásba a tavalyihoz képest. Az Oktatási Hivatal adatai szerint idén – az eddig regisztrált adatok szerint – 109 ezren adtak be jelentkezési kérelmet egyetemre, főiskolákra. Idén 71 ezren választották a felsőoktatási jelentkezés elektronikus formáját, s 38 ezren nyújtották be a jelentkezésüket a hagyományos módon, papíron. A jelentkezések feldolgozása folyamatosan zajlik. A jelentkezési határidőt ebben az évben meghosszabbították, a diákok február 24-ig adhatták be kérelmüket. Tavaly csaknem 141 ezren adtak be felsőoktatási intézményekbe felvételi kérelmet, körülbelül ugyanannyian, mint egy évvel korábban.

A postai úton beérkező jelentkezési lapok és az online úton jelentkezők által benyújtott hitelesítő adatlapok összesítése még nem zárult le, azokat a Magyar Posta folyamatosan kézbesíti. Várhatóan érkeznek még postán keresztül jelentkezések.

Végleges adatok az idén a felsőoktatásba jelentkezők számáról, valamint a benyújtott jelentkezéseknek az intézmények és szakok közötti eloszlásáról valamennyi jelentkezés feldolgozását követően, április közepére várhatóak.

Az Oktatási Hivatal nem a felsőoktatási változásoknak tudja be a jelentkezők számának csökkenését.

Forrás az oktatói és hallgatói kiválóság támogatására

Korai lenne messzemenő következtetéseket levonni abból, hogy az idén a tavalyinál 32 ezerrel kevesebben, az eddigi adatok szerint 109 ezren jelentkeztek egyetemre és főiskolákra – mondta Princzinger Péter. Az Oktatási Hivatal elnöke szerint korai lenne messzemenő következtetéseket levonni abból, hogy idén az eddigi adatok szerint mintegy 32 ezerrel kevesebb fiatal jelentkezett a felsőoktatásba. Princzinger Péter nem ért egyet azzal a kritikával,

hogy a jelentkezők számának visszaesését a keretszámok változása, illetve az államilag finanszírozott helyek mennyiségének csökkentése okozta. A bírálók által emlegetett sokkhatásról nem lehet beszélni, minden lehetőség adott arra, hogy a korábbi évekhez hasonlóan mintegy 100 ezren kezdhessek meg felsőoktatási tanulmányaikat – mondta. Hozzátette, a továbbtanulási döntéseket ugyan biztosan befolyásolta a keretszámok csökkentése is, de nem lehet elmenni szó nélkül amellett sem, hogy az érettségizők száma szintén csökkent, valamint hogy emelkedett a bekerüléshez szükséges minimális pontszám.

Réthelyi Miklós március 6-án bejelentette, százmilliárd forintos európai uniós fejlesztési program indul márciusban a felsőoktatási intézmények számára. A források elsősorban az egyetemek és főiskolák oktatási minőségének a fejlesztését, valamint a hallgatói és az oktatói kiválóság kiemelt támogatását szolgálják.

Pedagógusok ezrei kerülnek az utcára

Nyilvánosságra került annak a titkos hatástanulmányának egy részlete, amely szerint a tankötelezettség korhatárának 16 évre való leszállítása szakképzetlen fiatalok tízezreinek megjelenésével és több ezer pedagógus elbocsátásával járhat. A *Kettős Mércé* blogon közzétett, előzőleg a sajtóban már ismertetett tanulmányt *Hoffmann Rózsa* korábban letagadta, annak ellenére, hogy a szignója szerepel rajta.

A nyilvánosságra került tanulmány azzal számol, hogy 2015-ig 73 milliárd 230 millió forintot lehet megtakarítani a tankötelezettségi korhatár 16 évre csökkentésével. Ez a háttérszámítások szerint 4094 pedagógus elbocsátásával jár majd.

A második legnagyobb spórolási tétel a gyereklétszám fogyásából adódó pedagógusszám-csökkenés. Ez 4183 tanárt érint, és több mint 52 milliárd megtakarítást jelent. Megtakarítást remél a tárca a felső tagozatos osztályok összevonásából és a szakiskolák hároméves, duális rendszerre való átállításából is. A tervzet szerint 633 feladatellátási hely szűnik meg, több mint 50 ezer gyerek kerül át más intézménybe, és közel 3 ezer pedagógus kerül az utcára. A megtakarítás 2015-ig közel 28 milliárd forint.

Összességében az derül ki a háttérszámításokból, hogy a 178,92 milliárdos spórolással szemben Hoffmann terveinek megvalósításához 538,39 milliárdos többletköltségre lesz szükség 2015-ig. Ebből a legnagyobb tétel a tanárok bérének emelése (2015-ig 381,5 milliárd forint). Emellett az egész napos iskolákra 45 milliárd forint többletet, az államhoz került iskolák fenntartására pedig 136,2 milliárdot számolnak. A mindennapos testnevelés bevezetéséhez is 82,4 milliárd forintra lenne szükség, a tornatermek építése ezen felül 2020-ig további 224 milliárdra rúghat. (Forrás: *Index/Kettős Mércé*)

A szép magyar beszédért!

A logopédia napja a Fővárosi Beszédjavító Intézetben

Március 6. az Európai Logopédia Napja volt. Magyarország idén először készült eseménysorozattal erre a napra. A Fővárosi Beszédjavító Intézet mint az ország első, ma is működő beszédgyógyító intézete nagy örömmel és lelkesedéssel csatlakozott ehhez a rendezvénysorozathoz. Céljuk az volt, hogy felhívják a figyelmet a kommunikációs zavarok sokféleségére, továbbá azok egészségre, életminőségre gyakorolt hatásaira, valamint a logopédiával kapcsolatos kérdésekre.

Sokan nem is sejtik, hogy milyen döbbenetesen sokakat érint a kommunikáció zavara. Hazánkban több tízezerre tehető a számuk. Az érintettek gyakran nem is tudják, hogy problémájukra van gyógyír, mint ahogy azt sem, hogy hová, milyen szakemberhez fordulhatnak vele. Az intézetben évente több száz gyermek, beteg, és így közvetve család életén segítenek. A különböző beszédzavarokon túl nagy hangsúlyt fektetnek a beszéd csiszolására, a beszédtechnikára. Itt jól látják a beszéd- és nyelvhasználatlalt kapcsolatos gondokat, problémákat és ezek megoldási lehetőségeit. Munkájukba betekintést adnak az intézetben készült kisfilmek: www.beszedjavito.hu Elérhetőségük: Fővárosi Beszédjavító Intézet és EGYMI 1052 Budapest, Deák F. u. 17. telefon, fax: 06-1-267-2433.

VITRAY TAMÁS TITKA

A jó pedagógusnak van kulcsa más emberek lelkéhez, szelleméhez

Szó, mi szó, tartottam kicsit a beszélgetésünkötől, és nem azért, mert a Magyar Köztársaság kiváló művésze, a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa, és számos egyéb díj és kitüntetés mellett Kossuth-díjas is, hanem azért, mert számomra *Vitray Tamás* a kérdés nagymestere, „A Riporter”. Jó volt a televízióban nézni, hallgatni sportközvetítéseit, élvezetes volt vetélkedőkben, humoros jelenetekben látni, ám számomra a legemlékezetesebb műsorai mégis azok voltak, amelyekben csak ült és mesélt, vagy amelyekben úgy mutatott be embereket, hogy a műsor végén nemcsak riportalanyai, de mi, nézők is többnek, igazabbnak, jobbnak láthattuk, tudhattuk magunkat. Kérdései sosem voltak tudásfitogtatón leereszkedőek, elutasító, igazi kíváncsiság és mély emberség bújott meg mögöttük. Utólag bevallhatom, mikor kedvenc tanáráról kérdeztem, kiderült, riportalanynak is ilyen, így hát felesleges volt beszélgetésünkötől tartanom. Válaszaiból azonban nemcsak szívének kedves tanárai nevére derült fény, de egy minikorrajz is kikerekedett.

meccsre. És ilyen meccsre volt is precedens. Persze a tanár győzött. De ő volt az is, aki a Lear királyt nemcsak a három lány gonoszságát megjelenítő, hagyományos nézőpontból mutatta be, de a király kezdődő szklerózisára is felhívta a figyelmet. Ez volt az, ami életszerűbbé tette Shakespeare-t, mert megmutatta, hogyan lehet másképp is, sokféleképpen érteni. Vitray ezt a nézőpontot angol színpadon látta később viszont.

A Kőlcsey akkori igazgatóját, *Regős Józsefet* is nagyon szerette Vitray, mert igazán modern gondolkodású ember volt. Ő volt az, aki „megteremtette a diákönkormányzatot”, minden osztálynak volt diákparlamentje, amiből aztán összeállt az iskola parlamentje. Ez a testület már komoly intézkedéseket is hozhatott, és hozott is. Két nyilas tanárt is eltávolítottak az iskolából. *Regős* igazgató úr újdonságot teremtett azzal is, hogy az osztályról osztályra járó pedellus helyett hangszórón lehetett a hirdetőanyagot meghallgatni, és a hangszórót a diákparlament is használhatta ilyen célra. Ő volt az, aki klubnapokat szervezett, és szakköröket, ami abban az időben még egyáltalán nem volt általános. Sőt a legnagyobbaknak egy üres tantermet is a rendelkezésére bocsátott, hogy kevés fizetség fejében – amit a takarításra költöttek – ott dohányozhassanak.

A kölcseys éveket egy év szentesi tanulás szakította meg. Az ostrom után ugyanis a nagyon leromlott állapotú gyerekeket a Nemzeti Segély Szervezet vidékre vitte feltáplálásra. Ő Szentesre került. Ott a vonatról egy iskola udvarába terelték a gyerekeket, és jöttek a helyi lakosok, hogy feltáplálás ígéretével, ám némi haszon reményében – mint a marhavásáron – kiválogassák a leginkább munkaképeseket maguknak. Vitray csak egy tanévet végzett Szentesen, de mivel csak közepes bizonyítványt adtak volna neki, „nem igazán indokoltan, inkább mert csak pesti voltam”, nem vizsgázott le, és visszajött Pestre, a Kőlcseybe. Közben azonban már elindult a következő tanév, és ezt csak úgy kezdhette el, ha a rendelkezésére álló 19 nap alatt magánúton levizsgázik a gimnázium II. évfolyamának tantervéiből. Sikertült. Aztán jött az érettségi. Az ő évfolyamuk volt a legutolsó, amelyiknek még nem volt kötelező az orosz nyelv, németből, franciából vagy angolból kellett érettségizniük. Ő az angol választotta.

Közben, mint minden, az oktatás is rettenesen átpolitizálódott. A Diákszövetséget – amelynek minden diák automatikusan tagja volt – a „fordulat éve” után a Magyar Kommunista Párt ifjúsági szervezete, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (Madisz) váltotta fel. Ennek a munkájában már nem vett részt.

Érettségi után, mivel mindig színházi rendező szeretett volna lenni, jelentkezett a Színművészeti Főiskolára. S bár az iskola nem ajánlotta továbbtanulásra, szerencséjére ez „művészeti vonalon” nem számított. „Azért csak kirúgtak az utolsó rostán, és még kétszer, mindig az utolsón. A vicc az, hogy később ennek az intézménynek lettem végül egyetemi tanára.” *Major Tamás* azt mondta, menjen el egy évre színházhoz tanulni, aztán jöjjön vissza. Miután más nem kellett, egy évre díszletmunkás lett a Magyar Néphadsereg Színházában. Aztán újra felvételizett, csak hogy Major már nem volt ott a felvételikén.

Ezután az Idegen Nyelvek Főiskoláján angol sajtó szakon tanult tovább. Azt mondja, ott igazán nagy tanári egyéniségekkel találkozott, olyanokkal, mint *dr. Lutter Tibor* fonetika-professzor, *dr. Székács Györgyné*, a nyelvészet professzor asszonya, aki „az évfolyam anyukája is volt, és reményeim szerint én voltam a kedvence”, vagy *Szatmári István* professzor, akinek mindazt köszönheti, amit a magyar nyelvről tud.

Most tekintünk el attól, hogy 1958-tól a Magyar Televízió munkatársa lett, és hogy ma már örökös tagja az intézménynek. Bármilyen magas állást is töltött itt be, nem lett hűtlen a kamerához, műsorai pedig kivételes minőségűek okán a mai napig emlékeztetések maradtak. Ám amikor felvettem, hogy maga is kacérkodott a tanítással, kissé felhorgad: „Kacérkodtam?! Harminc évig tanítottam!” Még *Várkonyi Zoltán* hívta óraadó tanárnak a Színművészeti Főiskolára 1977-ben. Az iskola ma már egyetem, Vitray pedig így pontosít: „Egyetemi tanár volnék, *Mádl Ferenc* által kinevezve.” A kérdésre pedig, hogy milyen a jó pedagógus, csak annyit mond: „Nem tudom, hogy milyen. Egyszerűen csak ember. Ha ember, akkor van kulcsa más emberek lelkéhez, szelleméhez.”

Millei Ilona

Vitray Tamás nyolcadik évtizedét tapossa, de a mai napig emlékszik elsős tanító néniére, „Hát hogyan emlékeznek!” – mondja – „*Horváth Teréznek* hívták, a szomszéd házban lakott.” Igaz, a betűvetésre először nem ő, hanem nagybátyjai tanították, így ötévesen tudott már írni, olvasni is. A baj csak az volt, hogy az írás művészetét nem a Horváth Teréz által tanított, akkor már kötelező zsinórirással vésték az agyába, így azt nem könnyen tanulta meg. Horváth Terézzel később a szomszédság okán felnőttként is sokszor találkozott az utcán, s mivel ő tévés lett, a tanító néni pedig tévéező, volt miről beszélniük egymással.

Érettségét a Kőlcsey Ferenc Gimnáziumban tett – mivel a háborús évek is közbeszóltak – 1952-ben. Vitray szerint a Kőlcsey nagyon jó gimnázium volt, mielőtt ő odakerült volna, és utána is neves iskolának számított, de mi tagadás, az ő gimnazista éve alatt „megmételtyezte a korszellem”. Így a zsidótörvények miatt olyan európai hírű klasszika-filológusnak kellett otthagynia a tanítást, mint *dr. Kallós Ede*: „Nem is tudom, túlélte-e a háborút”.

Legkedvesebb tanára – már a háború után – az angol tanító, de igencsak sportos *Berg Pál* volt. Imponált, hogy a tanár úr bevitte az iskolába a sílécet, és tanítás után rögtön ment is síelni, vagy azt mondta, aki nem ért vele egyet, az kihívhatja egy boksz-

Baranyi Ferenc

HARMADNAP HAJNALÁN

Bár én e népet részegen
többször hálátlannak neveztem –
fia vagyok. S ez szégyenem
sosem lehet, csupán a vesztem.
Miatta vallatom magam
pribékeknél kegyetlenebben,
hogy összeszorított fogam
közül bűneit kisziszegjem.

S önnön fejemre olvasott
önvádjaim ha népem érik:
úgy feszülök kuszált sorok
keresztjén – megalázva vérig –
hogya a húsomba vert szögek
az ő szívet is általüssék,
így lesz szívem szívével egy –
eggyé döfi a keserőség.

Mert én tudom, hogy ez a föld
nemes szándékok Golgotája,
hol elmaradt az összetört
remények várt feltámadása,
s a századokon át remélt
harmadnap hajnalán se hagyja
virrasztó hitem, hogy e nép
magát háromszor megtagadja.

Juhász Ferenc

Vivát, Baranyi!

Azt, hogy a szocialista rendszer megszűnik minden európai népi demokráciában, hogy a Szovjetunió országokká török, két ember mondta meg nekem: *Aczél György* és *Habsburg Ottó*. *Aczél György* egy *Illyés Gyuláéknál* töltött vacsora után, a ház előtt az utcán éjszaka, 1982-ben, *Habsburg Ottó* pedig az Országos Széchenyi Könyvtár Corvina-alapítványának ülése után a tárgyalóteremben, kávézás közben, évekkel később. Hogy mi jön 1982 után a rendszerkicszerelésig, annak lázmérői, mi, a történelem hónaljába dugott öregebbek, leolvashattuk az üvegcső számlétrájjára föl-kúszó fekete higany ceruzabélről, hogy mi lett 1989 után, azt mi, szigorú és kiszolgáltatott öregebbek tudtuk, és úgy néztük, mint hóvizatarban a kerti fák a fehéren, hömpölyögve kavargó, ránk terülő albínó üvegpmat légyszőnyeg-toronymagasságot. A fiatalok talán érzik, talán nem, hogy mi a kapitalizmus, a tőke mitosz-falánk, nagyon is egyszerű hatalom uralma, sőt, az újjáéledő feudálkapitalizmus gögje és parancsuralom ingere.

De nem erről akarok beszélni. Hanem a költészetéről, hiszen költőt ünneplünk most, **Baranyi Ferencet**. Mert a rendszercserével megszületett a magyar költészet lényegétől elidegenült, múlttól független esztétikai galaxis, a középszerűség és kispolgáriság pökhendi és öntelt jelenkora. Egy költő születésnapját dicsérő cikkben olvasom, hogy a mai, új költészet és irodalom nem vágyik szellemtörténetünk tárgyilagos és hiteles lét-örökségére, hogy „egyfajta közösségi, elkötelezett, képviselői beszédmódot és váteszi magatartást elutasítva, az előbeszédhez közelítő hangú, tárgyilagosabb, személyesebb költői nyelvben leltük örömmünket”. Hát most megkaptad *Csokonai Vitéz Mihály*, *Berzsenyi Dániel*, *Vörösmarty Mihály*, *Petőfi Sándor*, *Arany János*, *Vajda János*, *Ady Endre*, *Babits Mihály*, *Kosztolányi Dezső*, *József Attila*, *Radnóti Miklós*, és mind, ti utánuk következők. Boldog világ! Elbutított ifjúság, számítógépernyőhöz ragadt, ezerszer harminc légszemű ifjúság!

Én most újraolvastam Baranyi Ferenc műveit, és sehol nem látom a fönti elidegenedést (de a világlírában sem!), nem látok váteszi magatartást, képviselői beszédmódot, csak igazi jó verseket látok, szép és emberi költészetet, szerelmet, örömet, vágyódást, hűséget az elesettekhez, tisztességet az emberségben és semmi cinizmust, hülyülést, balficamosságot, csak ámulatot látok, a világ összletének örömét és gyász-súlyát, a megmaradás-vágyat, a haláltudat kegyetlen kegyelmét, az embertudat emberkötelességét olvasom, a hűséget a hűségesekhez. Legyen ennyi is elég ezen az angyal-előtti, ördögtelen ünnepen! Dolgozz még, ne hagyj magad, és ne legyen hajnalod sose keserű, mint a csalánlevél tea, amit lázunkra főzött anyánk. Az áldott szegény Mama.

Vivát, Barátom! Vivát, Baranyi!

(Bensőséges ünnepségeken és nagyon sokan köszöntötték Baranyi Ferenc Kossuth- és József Attila-díjas költőt, író, műfordítót 75. születésnapja alkalmából. Erre az alkalomra jelent meg Vivát, Baranyi! címmel egy kötet a Z-füzetek kiadásában. Ebből idézzük Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő – a kötet címét is adó – köszöntőjét: Vivát, Baranyi! A Pedagógusok Lapja Baranyi Ferenc: Harmadnap hajnalán című versének közlésével tiszteleg a 75 éves költő előtt.)

ERZSÉBET
PROGRAM

ERZSÉBET-PROGRAM – A SZOCIÁLIS ÜDÜLTETÉS ÉS ÉTKEZTETÉS ÚJ RENDSZERE

Az Erzsébet-utalvány forgalmazásából várható eredmény kizárólag közfeladat ellátására fordítható. Ez a közjő az Erzsébet-program, amely a szociális üdültetés és étkeztetés új rendszere. Az Erzsébet-utalvány választása felelősségteljes döntés, hiszen aki adja vagy használja az Erzsébet-utalványt, az az Erzsébet-programon keresztül segíti mindazokat, akik rövidebb-hosszabb ideig kiemelt figyelemre szorulnak.

Az **Erzsébet-program** a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány és annak egyszemélyes tulajdonában álló Nemzeti Üdülési Szolgálat Kft. meglévő erőforrásait felhasználva valósul meg, a magyar költségvetést terhelő új források bevonása nélkül.

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány az **Erzsébet-program** keretében, első lépésként 2 milliárd forintértékben pályázatot hirdetett meg a nehéz anyagi helyzetben lévők részére üdülésük, pihenésük, rekreációjuk elősegítésére, melyet Soltész Miklós államtitkár jelentett be 2012. január 12-én.

Az **Erzsébet-program** első, február végén zárult pályázatának köszönhetően több mint 75 ezer honfitársunk: nyugdíjasok, fogyatékkal élő, nagycsaládosok illetve szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi munkavállalók részesülnek támogatásban üdülési szolgáltatás formájában, amelyet hazai üdülőszállókban vehetnek igénybe. A programban résztvevő üdülők listája megtalálható a www.erzsebetprogram.hu internetes oldalon. A lista folyamatosan bővül.

Az **Erzsébet-program** keretében 1 milliárd forintértékben meghirdetésre kerül az **Erzsébet-tábor**, amely kikapcsolódást és táborozási lehetőséget biztosít sok tízezer iskoláskorú gyermek számára a nyári szünetben. A kiírás 2012 áprilisában jelenik meg.

Az **Erzsébet-program** egy újszerű európai válasz arra, hogy a társadalmi szolidaritást nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is képviselni kell.

Az **Erzsébet-utalvánnyal** és az **Erzsébet-programmal** kapcsolatban további információkhoz juthat a www.erzsebetutalvany.hu és a www.erzsebetprogram.hu internetes oldalakon.

ERZSÉBET
UTALVÁNY

ERZSÉBET-UTALVÁNY – AZ ÉTKEZÉSI UTALVÁNY

Az Országgyűlés 2011. november 21-én elfogadta „Az egyes adótörvények és az azzal összefüggő egyéb törvények” módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely 2012. január 1-jétől a béren kívüli juttatási elemek közé emelte az Erzsébet-utalványt.

A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány kizárólagos jogosultságot kapott az új, **Erzsébet-program** keretében kibocsátott, étkezési célra felhasználható **Erzsébet-utalvány** forgalmazására. Az **Erzsébet-utalvány** a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány által papír alapon vagy elektronikus formában kibocsátott, fogyasztásra kész étel vásárlására felhasználható utalvány. Az **Erzsébet-utalványt** ebben az évben – 2012. december 31-ig – meleg étel vásárlására is el lehet költeni. A kormányzat azért döntött így, hogy zökkenőmentes legyen az új cafeteria-rendszerre való átállás. Az **Erzsébet-utalvány** egyelőre papíralapú, de már 2012-ben megjelenik elektronikus, azaz plasztikkártya változata is. A kettő párhuzamosan és választhatóan áll majd a felhasználók rendelkezésére, azaz mindvégig vegyes rendszer lesz.

Az **Erzsébet-utalvánnyal** a munkáltatók mellett, hogy széles körben felhasználható, kedvezményes adózású hideg-meleg étkezési jegyet biztosítanak a munkavállalók számára, hozzájárulnak dolgozóik elégedettségének megteremtéséhez és fenntartásához. A legnépszerűbb, legfontosabb béren kívüli juttatás a dolgozó számára adó- és járulégmentes. Az **Erzsébet-utalványt** a bérjellegű juttatásokénál több mint 30 százalékkal kedvezőbb feltételekkel lehet biztosítani a munkavállaló részére.

Magyarország étkezési jegyeit a Magyar Posta szállítja az ország egész területére kedvezményesen, csomagonként 925 forint+áfa térítésért. Az eddigi étkezési jegyek postai költségétől jóval kedvezőbb feltételekkel, csomagonkénti 600 forint+áfa ellenében az **Erzsébet-utalványok** személyesen is átvehetők az ország postahivatalaiban, illetve ingyenesen a Nemzeti Üdülési Szolgálat Kft. ügyfélszolgálati pontjain.

A felhasználói kör folyamatos bővülésének eredményeként az **Erzsébet-utalványt** eddig több mint másfél millió munkavállaló választotta Magyarországon. A fogyasztásra kész étel vásárlására felhasználható étkezési jegyeket az országban több mint 20 ezer helyen fogadják el a CBA, a Coop, a Reál, az Arzenál élelmiszer áruházláncok és a MOL benzinkutak kasszái mellett több ezer kisboltban és vendéglátóhelyen. Az **Erzsébet-utalvány** elfogadóhelyeinek listája elérhető a www.erzsebetutalvany.hu internetes oldalon a Felhasználók részére - Elfogadóhely-kereső menüpont alatt. Az **Erzsébet-utalvány** elfogadásának és vásárlásának általános szerződési feltételei a www.erzsebetutalvany.hu weboldalon olvashatók.